

Distinctio quadragesima prima.

Sicut autem querimus etc. Sic magister inquit de causa predestinationis. puta utrum aliquam aptitudinem causalis ex predestinatione vel reprobatione fuerit quam aspiciat deus hunc predestinavit et illum reprobavit. Et dividit in duas partes. Quia primo inquit an predestinatio vel reprobatio causetur ex humanorum meritorum bonitate vel malicia. Secundo incidit quod utrum divina scientia mereatur ex creaturarum mutabilitate. ibi. Preterea considerari oportet. Prima tres. Nam primo circa illam inquisitionem suam intentionem exprimit. Secundo a sua intentione quandam opinionem excludit. Et tertio errorem quorundam hereticorum infringit. Secunda ibi. Opinati sunt etc. Tercia ibi. Multi vero etc. Itaque secunda dividit in tres partes. Nam illam opinionem excludendo primo magister ponit. quod ex scientia meritorum electio dei non provenit. Secundo in contrarium obijcit. Et tertio obiectionem solvit. Secunda ibi. His tamen aduersariis Tercia ibi. Sed quid intelligere voluerit. Sequitur illa pars. Multi vero. Et dividit in duas partes. Nam primo magister contra hereticam opinionem ostendit. quod nec predestinatio nec reprobatio causantur ex meritis de facto precedentibus. Secundo ostendit quod bonorum meritorum ad predestinationem. et malorum ad reprobationem non est equalis respectus. Secunda ibi. Sed que res. Sequitur illa pars. Preterea considerari oportet. Et dividit in tres partes. Quia primo mouet questionem de scientia et prescientia indistincte. Secundo rident quantum ad illud quod peritur ex prescientie. Tertio quantum ad illud quod queritur ex prescientie. Secunda ibi. De prescientia primum respondemus. Tercia ibi. De scientia autem dicimus etc. Circa hanc distinctionem quero.

Quam reprobatio possit impediri peccatis sanctorum. Et videtur quod sic. Quia illud quod est promouit unum oppositum. hoc est impediri alterum. maxime si talia sint opposita immediata. scilicet predestinatio et reprobatio sunt opposita immediata. quia sine omni medio omnes homines vel sunt predestinati vel reprobandi. et predestinatio inuincit peccatis sanctorum. ut dicitur. Aug. 8. reprobatio impeditur poterit peccatis sanctorum. Contra. in inferno nulla est redemptio. ut legitur Job. xv. scilicet reprobatus est in infernum ordinatus. 8. etc. Quia magister in illa. xli.

di. inquit de causa reprobationis et predestinationis. id primo videndum est de causa reprobationis. Secundo de causa predestinationis. Tertio utrum predestinatio usuari possit peccatis sanctorum. Quarto utrum reprobatio impediri possit peccatis sanctorum.

Quantus ad primum

Article 1

articulum de causa reprobationis videtur esse dicendum quod ipsi reprobationis possumus assignare causas. Quia ad penam eternam nullus ordinatur a iusto iudice sine recognitione cause. sed reprobatus a deo quod est iustus iudex est ad penam eternam deputatus seu ordinatus. 8. etc. Nec autem causa ex parte reprobatorum duplex potest assignari. scilicet quod reprobandi ab hoc seculo recedentes in duplici statu esse videntur. Quidam enim sunt in statu adultorum. quidam in statu puulorum. Quatuor ad adultos causa reprobationis dici potest malus usus liberi arbitrii usque ad finem vite ipsius duraturus: ab eterno a deo prescitus. Unde quia deus sciuit ab eterno tale hominem in fine vite sue abire in suo libero arbitrio. ideo a tali homine infirmitati diuine gratie sua temeritate finaliter resistere. deus ab eterno recevit suam gratiam finaliter subtrahere. et a gloria eterne beatitudinis tamquam inhabiliter reprobare. Quatuor autem ad puulos abique sacro baptismatis recedentes causa reprobationis dici potest ineptitudo seu inhabilitas ad recipiendum influxum gratie diuine ab eterno a deo prescinita. quod ipsi prouenerit vel causa naturalis. puta quod ex naturali sua proleptione tam cito moriuntur quam baptizari non possunt. vel ex causa voluntaria inlicitate tamen aliena. puta quia nascuntur vel nutriuntur ab infidelibus qui eos nolunt baptizare. Est enim imaginandum in isto proposito. quod sicut sol radios ubique diffundit. et quantum in se est homini diffusionem omnia illuminat. si tamen aliqua huiusmodi diffusibilis radijs obices ponunt. illa tenebrosa manebunt. sic deus solem gratie spiritualis quantum est ex parte sue bonitatis omnino facit super bonos et malos. quia quantum est ex parte sue bonitatis ipse nemine vult perire. sed magis vult omnes homines saluos fieri. et ad agnitionem veritatis venire. ad Thimoth. ij. Quia tamen ipse in aliquibus ab eterno prouidit obicem resistentem huiusmodi gratie diffuse modo predicto. id tales modo quo dicitur est a deo dicitur reprobandi. Et quod causa reprobationis ipsorum adultorum reducat illo modo in actuales et propriam culpam ipsorum. reprobatio autem puulorum non reducat in ipsorum propriam culpam. ideo adultorum

Quantus ad secundum
 Article 2
 Article 3
 Article 4
 Article 5
 Article 6
 Article 7
 Article 8
 Article 9
 Article 10
 Article 11
 Article 12
 Article 13
 Article 14
 Article 15
 Article 16
 Article 17
 Article 18
 Article 19
 Article 20
 Article 21
 Article 22
 Article 23
 Article 24
 Article 25
 Article 26
 Article 27
 Article 28
 Article 29
 Article 30
 Article 31
 Article 32
 Article 33
 Article 34
 Article 35
 Article 36
 Article 37
 Article 38
 Article 39
 Article 40
 Article 41
 Article 42
 Article 43
 Article 44
 Article 45
 Article 46
 Article 47
 Article 48
 Article 49
 Article 50

pbatis nō solum pena damni. sed etiaz pena
sensu detestē z puidet a iusto iudice. pūul au-
tem tñm odo pena damni que est carētia di-
uine visionis. Et hec q̄stum ad p̄mū articu-
lum sufficiat.

Articulus 2. Quantus ad secun-

dū articulu q̄ sit cā p̄destinationis. ē aduertē-
dū q̄ qz oppositoꝝ oppositē sūt causē. p̄destina-
tio autē z reprobatio aliquo mō sunt oppositē
ideo cāz p̄destinationis assignare possumus
ex oppositō causāz p̄dictāz ipsius reprobati-
onis. **U**t igit singula singulis p̄ oppositū
ualeat respondere. dico saluo tñ semp meliori
iudicio. q̄ cā p̄destinationis ipsōꝝ adultōꝝ vi-
det ē bon⁹ vsus liberi arbitriū ab eterno a deo
p̄cognitus finaliter duraturus. quē bonū vsū
finaleū deus ab eterno p̄templās p̄posuit ta-
libus hominibus h̄mōi vsū habiturus sic dare
grām finaliter in p̄nti vt mediātē grā in p̄nti
pueniāt ad glīam ī futuro. **D**ixi autē notāter
finalē seu finaliter. **N**ihil obstat q̄n repro-
batus quādoqz habeat bonū vsū liberi arbi-
triū in p̄nti. p̄uidit tamen deus q̄ sua libertate
abūtedo ab huiusmodi bono vsū finaliter se
auertet. igit nec grā finaliter habebit in p̄-
senti. nec gloriā in futuro. **Q**uia sicut dicit te-
rtius veritatis. **Q**ui p̄seuerauerit vsqz in finē:
hic saluus erit. **E**t ecōuerso p̄destinatus ī
p̄nti q̄nqz p̄t habere malū vsū. scuit tñ de-
us ab eterno q̄ ī tali malo vsū finaliter nō ma-
nebit. ideo p̄posuit deus ab eterno tali homi-
dare grām finalē in p̄nti z glīam ī futuro. **I**n
p̄nti illud **Ezech. xvij. Si impi⁹ egerit p̄ntiaz**
ab omnibz p̄ctis suis que opatus est z fecerit
iusticiā vita uiuet. oīm iniquitatū suāz non
recordabo. Causa autē p̄destinationis ipsōꝝ
p̄uuloꝝ potest dici quedā aptitudo respectu
baptismalis grē quā deus p̄uidens ab eterno
ip̄los p̄destinauit ad vitā eternā. z illa aptitu-
do puenit eis aliq̄ mō naturalr. puta qz non
sūt adeo infirme p̄plexiōis q̄n tñ possint du-
rare in p̄nti vita donec baptisent. **E**t aliquo
mō volūtariē voluntate tñ aliena. puta q̄ ta-
les sūt parētēs vel nutritores qui eos baptisā-
ri nō prohibent. **S**ed his p̄dictis videtur
obuiare posito magnoꝝ doctoꝝ loquētū in
illa materia. s. **l. acti Thome z venerabilis do-**
ctōnis fratris Agidij. qui ambo concorditer di-
cūt. q̄ licet in generali possit assignari rō p̄de-
stinatōis z reprobatōis. puta ddo q̄ aliq̄ sūt
p̄destinati: vt ī ipsīs reluceat misericordiā et

Op. tho.
z Agidij.

bonitas diuina. **A**liqui vero reprobati vt in
ipsis reluceat iusticia diuina. quare autē in
speciali illi sint p̄destinati z illi reprobati nul-
la causa est nisi volūtas diuina. **E**t hoc de-
clarant p̄mo exemplo naturali. **Q**uia q̄uis
materia fm se sit penitus vniformis in omni-
bus suis p̄tibz. tamē ī p̄ncipio productio-
nis p̄tū vniversi aliqua ps materie supposi-
ta est forme nobiliori. alia forme ignobiliori.
Quius si ratio petitur. q̄uis ī generali de hoc
possit reddi ratio. dicēdo q̄ hoc pro tanto fa-
ctum est. quia sic exigebat diuersitas formāz
specificāz rez naturalū. tamē n̄ ulla ratio ī spe-
ciali potest assignari quare hec pars materie
supposita sit huic forme. z illa illi quia hoc de-
pendet ex simplici volūtatē dei. **S**ecundo
declarāt hoc idē exemplo sum p̄o ī artificiali-
bus. **V**idemus. n. in arte edificatoria q̄ ratō
habet hoc ī vniversali q̄ aliq̄s lapis ponit in
vna parte edificij. et aliquis ī alia. **S**ed datz
pluribz lapidibz equalibz nō p̄t aliqua rō ī
speciali assignari. quare hic lapis ponat ī hac
parte edificij. z ille in alia. nisi sola volūtas ar-
tificis cui sic placet. **S**ic in p̄posito. ergo zc.
Nec tamē ex hoc ducit aliquam iniusti-
ciam esse in deo seu apud deum. quia effectus
p̄destinationis non reddit alicui ex debito:
sed ex mera gratia. **I**n gratuitis autem non
at̄tēditur ratio iusticie v̄ iniusticie. sed potest
qui dispensat dare plus et minus pro libito
sue volūtatē absqz p̄iudicio cuiuscūqz. **I**n
p̄nti quod ait paterfamilias **Mat. xx. Amice**
nō facio tibi iniuriā. Et infra. Nō licet mihi
quod ego volo facere. P̄t etiā argui p̄ il-
la opinione sic. Nullū tempale potest ē ratō
eius quod est eternū. sed omne quod se tenet
ex p̄te creature est tempale. p̄destinatio autēz
est eterna. z similiter reprobatio. ergo nihil se-
tenēs ex parte creature potest ēē causa p̄desti-
nationis seu reprobationis. P̄ illud quod
est effectus p̄destinationis nō p̄t ēē cā eius.
sed bonus vsus liberi arbitriū est effectus p̄de-
stinatōis. ergo nō valet illud quod supius
posuisti. Maior p̄z. qz idē nō potest ēē cau-
sa z effect⁹ respectu eiusdē. Minor etiā p̄z. qz
omne bonū qd se tenet ex p̄te p̄destinati videt
ēē effect⁹ p̄destinatōis. P̄ si p̄destinatio ha-
beret causāz se tenentē ex parte p̄destinati. tūc
grā dei haberet cāz ex p̄te p̄destinati. falsitas
p̄ntis patet. quia si gratia esset ex meritō. iāz
gratia nō ēē gratia. sicut ait ap̄ls ad Roma.
xi. P̄. ap̄ls ad Roma. ix. loquēs de Clau-
z Jacob: ait. Cū nō dum nati eēt. aut aliqd

Rō. i.

2

3

4

Contra tho
ma & Ag.

boni aut mali egissent. fm electione non ex opi
bus dictu est. **Jacob dilexi.** clau aut odio ha
bui. **Et ibidem dicitur.** Qui vult misereri. & quoz
vult indurat. **Et ponit ap[osto]lus ibidem exemplum**
de sigulo. qui de eadem massa facit vasa honoris
& contumelie. p[ro]ut sibi placet. **Quis non obsta**
tibus potest argui contra communem opinionem sic.
1 **Si absq[ue] causa se tenente ex parte hominum**
deus vnus ordinaret ad gloria. & alium ad pe
nam ab eterno. tunc deus esset acceptor p[er]sona
rum. falsitas consequens patet **Actu.** x. **Co**
sequencia p[ro]bat. q[uod] ille videt esse acceptor p[er]sona
rum. q[uod] duobus existibus equalibus vni dat
2 quod alteri denegat. **Quis deus est diues i mi**
seredie fm apl[osto]m. sed si reprobarer aliquoz sine
causa. tunc in tali actu nihil misericordie appare
3 ret. ergo etc. **Quis ap[osto]lus ad Rom[anos].** viij. ait
Quos p[re]sciu[it]: hos p[re]destinauit. ergo p[re]scientia
alicui[us] tenetis ex p[ar]te p[re]destinati videt fuisse
4 ca[us]a vel ratio p[re]destinatiois. **Quis amb[rosius].** i glo. ad
Ro. ix. sup[er] illo verbo. miseretoz cui miseretoz
dicit. id est misericordiaz illi dabo que p[re]scio toto cor
5 de reuersuz ad me. **Quis b[ea]t[us] Aug[ustinus].** lxxvij. q[uo]d
nu[m]. q. lxxvij. ait. **Deus** cui vult misereri. & que
vult indurat. p[ro] hoc tamen dei bonitas iniusta
est non potest. venit enim de occultissimis meri
tis **Fortis dicit q[uod] Aug[ustinus].** aut sibi contradicere.
Instantia vel oportet dicere q[uod] illa auctoritate p[er] aliam
reuoauit. **Nam Aug[ustinus].** in li. de p[re]destinatione
sic ait. **Non** quia futuros nos esse tales p[re]sciu[it]:
ideo elegit. sed vt essemus tales p[er] ipsaz electi
one gratie sue qua gratificauit nos in dilecto
filio suo. **Et** i eodem li. ait. **Taceat** humana
lingua. nec p[re]suis in p[re]destinatione d[omi]ni meritis
extollat. diuine enim voluntatis est hoc donuz.
Solutio. non humane fragilitatis meritum **Respondeo**
q[uod] Aug[ustinus]. i prima auctoritate loquit de merito
large. quod dicit meritum aliquo modo d[omi]ni g[ra]tuo
6 In alijs aut sequentibus loquit de merito p[ro]p[ri]e
dicto. puta de condigno. **Et** ideo hic nec e[st] re
uocatio nec contradictio: sed equiuocatio **Quis**
non videt b[ea]t[us] dicitur q[uod] p[er] generali causa repro
bationis assignat isti doctores relucencia di
uine iusticie. quia nullus iustus iudex p[ro] se in
tendit iusticiam punitiuam. sed t[ame]n ex sup[er]posi
tione punitibilis culpe. **Sed** deus non potest esse
iniustus. & iusticia que relucet i reprobat[is] seu
damnat[is] est iusticia maxime punitiuam & vin
dicatiua. ergo relucencia talis iusticie non po
test deus p[ro] se & finaliter i actu reprobatiois in
cedere. sed p[re]sciaz mali & demeritoij vsus libe
ri arbitrij p[ro]pter qua[m] deus talem iusticiam decre
7 nit exercere. **Quis** illud non debet poni p[re]cise p[ro]

pter relucencia diuine iusticie. sine quo diuina
iusticia sufficenter potest relucere. sed dato q[uod] nul
lus esse reprobatus adhuc i solis electis dei ius
ticia sufficenter reluceret. iuxta illud ap[osto]li. ij.
Thimo. iij. De reliqua reposita est mihi coro
na iusticie. qua[m] reddet mihi i illu[m] die iustus
iudex. g[ra]t[is]. **Quis** si deus solu[m] p[ro] libito volunta
8 tis aliquem reprobarer. tunc deus esse crudelis et
iniustus. q[ui]s est impossibile. g[ra]t[is] impossibile vult
et esse illud antecedens positu[m] p[ro] istos doctores.
Consequencia p[ro] q[uod] ois ille q[ui] sine alia r[ati]o[n]e q[uam] so
lu[m] p[ro]pter libitu[m] voluntatis aliqua[m] creaturaz ca
pacitatis & experientie deputat ad eternam et
horribilissimam pena[m]. ille vtiq[ue] videt esse crude
lis. & p[ro]p[ri]e iniustus. **Et** p[ro] hoc etia[m] pat[et] ex
9 exempla non sunt ad p[ro]positu[m]. **Quia** p[ro]p[ri]e ma
tere vel lapides non habent experientiam boni vel
mali. honous vel contumelie. qualem experie
riam constat hoies habere **Et** ideo licet illud
quod dicitur est de lapidibus & de materia fieri
possit absq[ue] iniuria & crudelitatis nota. absq[ue]
tamen his fieri non potest q[uod] homo ordinet vel
deputet ad eternam pena[m]. non habendo repte
ctum ad aliqua sua demerita. sed solu[m] antea de
do voluntate & libitu[m] deputans. **Illud** etia[m]
quod inducit de patrefamilias. qui dedit p[ro]
ut voluit. q[ui]s locum habeat loquedo de p[ro]
destinatis. tamen de reprobat[is] loquedo p[ro]
p[ro]p[ri]e non habet locu[m]. q[uod] in gratuitis absq[ue] p[re]cise
dicio cuiuscunq[ue] potest dari & plus & minus p[ro]
voluntate distribuens. non autem in inferendis pe
nis. ergo etc. **Ad** prima[m] ergo ratione[m] dicen
dum ad maior[em]. q[uod] quis tempale vt tempale
est non potest esse ratio eterni. tamen tempale vt
eternaliter a deo conceptu[m] seu p[re]scitu[m]. potest
10 esse ratio aliquo modo motiua quare de[us] ab eter
no decreuit aliquid fieri in temp[or]e. **Ad** secun
dam dicendu[m] q[uod] bonus vsus liberi arbitrij po
test dupl[ic]iter intelligi. **Uno** modo vt est merito
rius vite eterne de condigno vel etia[m] de g[ra]tuo
fm p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e dispositione vel motione ad gra
tiam grati faciente. de qua motione dicit in
fra distinctione. v. & xxvij. secundi libri. **Secun**
do potest accipi bonus vsus liberi arbitrij pe
nes bonitate[m] moru[m]. in qua bonitate potest ho
mo ex puris naturalibus. **De** qua etia[m] boni
tate scripserunt phi[los]o[phi] morales. **Primo** ergo modo
accipiedo bonitate[m] vsus liberi arbitrij. tunc mi
nor est vera. **Secundo** modo accipiedo h[uius]modi
bonitate[m] minor non est vera. quia non oportet il
lam bonitate[m] reducere in sup[er]naturale p[ro]p[ri]e
p[ro]p[ri]e. sed sufficit ad eam consequenda bona p[ro]p[ri]e
iudo hominis p[ro]p[ri]e sup[er]posita p[ro]p[ri]e & vniuersali

Ratio ad
exempla.

Solutio
r[ati]o[n]u[m].

Ad 1

Ad 2

Quomodo ad r[ati]o[n]u[m]

Ad 2

Ad 3 dei influentia. Et de hac bonitate locutus sum supra us. id argumentum non est ad propositum. **Ad** terci am dicitur quod gratia dei non potest habere meritum de digno. quia tunc gratia non esset gratia. tunc gratia potest habere causam de digno merito. **Et** quis forte alicui illud videatur abusiuum. tunc de omni doctrina istorum doctorum necessario sequitur. quia ipsi dicunt quod licet homo non habeat caritatem et gratiam gratum facientem non possit mereri vitam eternam de digno. potest tamen de digno. **Ad** secundum illos eisdem doctores gratia vite eterne est gratia consummata. **Et** quibus sequitur quod non habes gratiam potest mereri de digno gratiam consummatam. et per hunc consueuerunt et sine abusione dici potest quod non habes gratiam potest mereri de digno gratiam inuitatam per gratiam venie de qua procedit predictum argumentum. **Ad** quartam dicendum. quod quis non ex operibus tunc factis dictum fuerit a deo. **Jacob** dilexi clauem autem odio habui. tunc hoc dicere potuit deus mortuum aliquo modo accipiendo ex operibus in futurum faciendis.

Articulus 3

Quantus ad terci

um articulum. utrum predestinatio inuari possit peribus sanctorum. est sciendum quod predestinatio potest dupliciter accipi. Uno modo secundum se. Alio modo quantum ad suum effectum. **Et** secundum hoc ponuntur duas conclusiones. **Prima** est quod predestinatio secundum se considerata non potest inuari peribus sanctorum. Quia quod est effectus predestinationis hoc non inuari potest destinatione sumpta secundum se. sed per se sanctorum quod sunt predestinatis sunt effectus predestinationis. ordinantur enim de hoc quod tales facti per talibus predestinatis debeant deprecari. **Secunda** est quod illud sit contra glo. super illo verbo **Ben. xxv.** Deprecatus est **Isaac** dominum pro uxore sua. eo quod esset sterilis. **Qui** exaudivit eum. rediditque concepitur **Rebecca.** Dicit enim ibi glossa. **In** **Isaac** facta est promissio. sed sanctorum peribus adiuvanda est dei premissio. **Ad** illud quod causat a creatura. hoc potest inuari per creaturam. sed tunc superius dixisti quod predestinatio habet causam ex parte predestinati. ergo etc. **Ad** 2. per solutionem illarum et similitum objectionum ponam secundam conclusionem. quod predestinatio quantum ad executionem et suorum effectuum in esse positionem potest inuari peribus sanctorum. Quia sicut deus in productione rerum naturalium lege unum effectum ponit in esse mediante alio. sic in supernaturalibus quibus unum effectum ordinat per executionem alterius. **Et** sic ordo sanctorum inuiat predestinationem quantum ad executionem unum effectus. quod ad hoc huiusmodi ordo deus

Contra 1

Instantia 1

Contra 2

ordinavit. ut mediis hiis per quibus orat gratiam consequantur in presentia et gloria in futuro. **Et** illa est intentio beati **Dionysii.** de divinis nominibus. ubi per plures similitudines hoc declarat. quas ad presentiam breviter obmitto. **Et** per hoc patet ad primam instantiam. quia glo. non loquitur ibi de predestinatione in se. sed in ordine ad executionem. **Ad** secundam dicendum quod non fuit intentio in esse dicere quod predestinatio secundum se et simpliciter habeat causam in creatura. quia tunc diuinitus propositus seu diuina voluntas esset causata a creatura. sed tamen voluit et voluit loqui dicere. quod aliquid se tenens ex parte creature. ut est a deo ab eterno preteritum potest esse ratio quare diuinitus propositus seu diuina voluntas transcat super aliquo homine complacenter. et taliter ut ad vitam predestinetur eternam. et illud ut dictum est sui executione potest inuari peribus sanctorum. **Iuxta** quod ait **beatus Augustinus.** in libro de bono perueniente. **Si** non dicitur vocari per illis ut vocentur orationem. fortassis enim sic predestinati sunt ut nostris orationibus procedant.

Ad 1. istam tiam. Ad 2

Quantus ad quar

Articulus 4

tum articulum. utrum reprobatio impediri possit peribus sanctorum. est aduertendum quod ille articulus non immerito redditur dubius propter scripta aliorum sanctorum. **Legit** enim in libro dialogo beati **Gregorii.** quod per orationes sancti **Gregorii Traianus** impator liberatus fuerit de inferno ad agendam penitentiam. **Et** de sancta **Ottilia** virgine. cuius reliquie habentur in partibus alemanie in diocesi argentinensi. quod tunc legit. **Stetit** et orauit pro anima patris sui ad dominum. usquequo deus animam illam de inferno liberauit. **Et** forte propter hec et his similia orationes habuit error egyptiorum dicentium. quod virtutes sunt orationes sanctorum quod immutent diuinitus propositum in tantum quod deus propter huiusmodi orationes quibus illud dimittit quod facere decreuit. **Propter** hec igitur est aduertendum. quod sicut iudices humani in suis iudiciis dupliciter videntur sententia. quarum prima dicitur sententia interlocutoria. alia sententia definitiva. **Prima** sententia est mutabilis. quia sepius in iudicio accidit quod per illa pre cadit sententia definitiva. **Alia** autem est simpliciter irrevocabilis et immutabilis ante iudicem qui tulit eam. **Sic** metaphoricè loquendo ille dicitur sententia quibus preferunt a deo. **Unde** cum dominus dixit ad **Jonam** prophetam. **Adhuc** quadraginta dies et **Ninive** subuertetur. illa sententia non fuit simpliciter definitiva. quia reuocabilis erat. **Erat** enim quasi definitiva. puta hac adiecta conditione. si conuersi non fuerint de peccatis. et quia conditionalis sententia non tenet non stare conditione. id est **Ni**

nive nō fuit subuersa. quia habitatores eius egerunt pñiam. Sñia sō lata p̄ puez p̄ vita cui⁹ orauit David. ij. Reg. xij. q̄si filius esse vult aliquo mō sñie diffinitive. qz dñs non ex audiuit p̄ces dāuid. Cū igit̄ reprobatio videatur esse quasi quedā sñia dei dici p̄t q̄ talca q̄ ad p̄ces sc̄tōz sunt liberati. nō fuerūt vltima te ⁊ diffinitive reprobati. sed q̄si conditionali⁹ ter ⁊ interlocutorie. ¶ Et s̄m hoc circa illū articulū p̄nt poni due conclusiones. ¶ Prima q̄ si sūmū reprobatio p̄ interlocutoria sñia. tūc impedit̄ p̄t. hoc est mutari p̄t p̄cibus sanctorū. Quia iudicis sñia nō excludēs oēm defensionē et p̄motionē eius qui sñiatus est nō est immutabilis. ⁊ p̄ sequēs impedibilis. v̄l p̄ viā defensionis. puta allegādo p̄ cā melius q̄ hactenus fuit allegatū. vel p̄ viā supplicationis. puta q̄ amici sui p̄cibus placāt iudicē. Sed reprobatio illo p̄mo mō sumpta est sñia nō excludēs oēm defensionē ⁊ p̄motionē ipsius sñiati. ergo ⁊c. ¶ Secūda conclusio esse p̄t. q̄ reprobatio secūdo mō accepta nequa q̄ ē impedibilis q̄buscūq; p̄cibus. Quia qd̄ irruocabiliter sñiātū est a sapientissimo ⁊ oīm potēte iudice. hoc p̄cibus quibuscūq; immutari vel impedit̄ nō p̄t. sed secūdo mō accipiēdo reprobationē reproba tus ē irruocabiliter puta diffinitive sñiatus a sapientissimo et oīm potēte iudice. ergo ⁊c. Quia tñ cōmūiter loquimur de reprobatoe isto secūdo mō. idō ab solute loquendo meli⁹ dicit̄ q̄ reprobatio nō p̄t impedit̄ p̄cibus sc̄tōz. ¶ Ad argumētū p̄ncipale dōm q̄ maior nō est vera. nisi loquēdo de opposit̄. put̄ hñt fieri circa idē subiectū singulare. Ex hoc em̄ q̄ pmouet̄ calor: i forte. nō sequit̄ q̄ impedit̄ frigus i Platone. et illud quod ē p̄moriū caloris i forte. nō oportet q̄ sit impeditiū frigiditatis i Platone. licet bñ sit impeditiū frigiditatis i forte. Et qz p̄destinatio ⁊ reprobatio pp̄ue dicta nō hñt idē eē circa idē subiectū seu suppositū numero. ideo argumentū non ē ad p̄positū.

Lōcō 1

Lōcō 2

Ad argumētū p̄ncipale.

Distinctio quadragesimalsecunda ⁊ quadragesimatercia.

Distinctio de omni potētia dei. Postq̄z mgr̄ determinauit de rei sc̄cia. hic incipit tractare de rei potētia. Et diuidit̄ i tres p̄tes. Nā p̄mo manifestat potētia dei ex ope ⁊ entitate. Secūdo ex ope ⁊ quantitate. Et tercio ex ope ⁊ hui

rate. Secūda incipit dist. xliij. ibi. Quidaz tñ de suo. Tercia dist. xliij. ibi. Nūc illud restat. P̄tia i duas. Nāz p̄mo magister mouet hāc questionē. vtz deus dicat oipotēs p̄pter hoc qz oia p̄t. vel p̄o tāto qz p̄t oia q̄ vult. ⁊ tenet p̄tē p̄mā. Secūdo obijcit ⁊ tra ea. ibi. Sed querit̄. Et hec i duas. Quia p̄mo obijcit rōne. Secūdo auctoritate. ibi. Et quibusdā tñ. Prima i duas. Nā p̄mo ponit h̄mōi obiectionēs. Secūdo addit vnū notabile ex quo p̄nt trahi multaz obiectionū solutiones. ibi. Dic diligētē. Prima in tres. s̄m q̄ triplicē adducit obiectionē. quaz cuiilibet adiūgit solutiōz. Secūda ibi. Sed sunt alia quedā. Tercia ibi. Sūt ⁊ alia. Sequit̄ illa ps. Et q̄busdāz tñ. Et diuidit̄ i tres p̄tes. nā p̄mo auctibz arguit. Secūdo quō auctoritates sunt intelligēde oñdit ⁊ exponit. Tercio ⁊ tra h̄mōi expositionēz obijcit ⁊ soluit. Secūda ibi. Sed ad hec. Tercia ibi. Sed forte dices. Sequit̄ distinctio xliij. Quidā tñ de suo. Et cōtinuari p̄t ad p̄cedētia sic. Postq̄z mgr̄ ostēdit qd̄ deus p̄t referēdo rei potētia ad ope ⁊ quidditatē. hic mgr̄ vult ostēdere q̄ deus plura p̄t facere q̄ facit referēdo rei potētia ad ope ⁊ multitudinē ⁊ quantitatē. Et ē intētio mgr̄i refellere vnā falsam opinionē. q̄ posuit q̄ deus nō p̄t facere alia q̄ ea q̄ facit. Diuidit̄ igit̄ ista ps i tres p̄tes. Quia p̄mo mgr̄ recitat h̄mōi falsā opinionē. Secūdo adiūgit istius opinionis argumentationē seu p̄bationē. Et tercio ponit veritatis determinationē. Secūda ibi. Nō potest deus ⁊c. Tercia ibi. Fateamur itaq; xliij. Secūda habet septē p̄tes. s̄m q̄ septē p̄ ista opinionē adducūt ratiōes. Secūda ibi. Ad dūt quoq; Tercia ibi. Adijciunt q̄q; Quarta ibi. Ipsi aut̄ addūt. Quinta ibi. Itē aliud adiūgit. Sexta ibi. His aut̄ ⁊c. Septima ibi. Idē in libro p̄fessionū. Quelibet istaz p̄tū septē diuidit̄ i duas p̄tes s̄m q̄ mgr̄ p̄mo ponit istius opinionis rationē. Secūdo addit immediate suaz responsionē. Et p̄tes patet. ¶ Circa istas duas distinctiōes q̄rō hāc questionē.

Utrū i deo sit potētia pp̄ue dicta. Et videt̄ q̄ nō. Quia sicut se hz simplr simplex ad p̄positionē. sic se hz oino pur⁹ actus ad potētia. sed simplr simplex excludit oēs p̄positionē. q̄ de⁹ sit pur⁹ act⁹. vt p̄z. xij. metaph. excludit oēm potētia. ¶ Lōtra. omē qd̄ elicit aliquā opationē hoc p̄t elicere eā. sed de⁹ intelligit ⁊ vult. vt p̄z. x. ethi. ⁊ xij. metaph. ⁊ generat ⁊ creat. vt p̄z. fidē catholice

Dist. xliij. Quidaz tñ de suo. Tercia dist. xliij. ibi. Nūc illud restat. P̄tia i duas. Nāz p̄mo magister mouet hāc questionē. vtz deus dicat oipotēs p̄pter hoc qz oia p̄t. vel p̄o tāto qz p̄t oia q̄ vult. ⁊ tenet p̄tē p̄mā. Secūdo obijcit ⁊ tra ea. ibi. Sed querit̄. Et hec i duas. Quia p̄mo obijcit rōne. Secūdo auctoritate. ibi. Et quibusdā tñ. Prima i duas. Nā p̄mo ponit h̄mōi obiectionēs. Secūdo addit vnū notabile ex quo p̄nt trahi multaz obiectionū solutiones. ibi. Dic diligētē. Prima in tres. s̄m q̄ triplicē adducit obiectionē. quaz cuiilibet adiūgit solutiōz. Secūda ibi. Sed sunt alia quedā. Tercia ibi. Sūt ⁊ alia. Sequit̄ illa ps. Et q̄busdāz tñ. Et diuidit̄ i tres p̄tes. nā p̄mo auctibz arguit. Secūdo quō auctoritates sunt intelligēde oñdit ⁊ exponit. Tercio ⁊ tra h̄mōi expositionēz obijcit ⁊ soluit. Secūda ibi. Sed ad hec. Tercia ibi. Sed forte dices. Sequit̄ distinctio xliij. Quidā tñ de suo. Et cōtinuari p̄t ad p̄cedētia sic. Postq̄z mgr̄ ostēdit qd̄ deus p̄t referēdo rei potētia ad ope ⁊ quidditatē. hic mgr̄ vult ostēdere q̄ deus plura p̄t facere q̄ facit referēdo rei potētia ad ope ⁊ multitudinē ⁊ quantitatē. Et ē intētio mgr̄i refellere vnā falsam opinionē. q̄ posuit q̄ deus nō p̄t facere alia q̄ ea q̄ facit. Diuidit̄ igit̄ ista ps i tres p̄tes. Quia p̄mo mgr̄ recitat h̄mōi falsā opinionē. Secūdo adiūgit istius opinionis argumentationē seu p̄bationē. Et tercio ponit veritatis determinationē. Secūda ibi. Nō potest deus ⁊c. Tercia ibi. Fateamur itaq; xliij. Secūda habet septē p̄tes. s̄m q̄ septē p̄ ista opinionē adducūt ratiōes. Secūda ibi. Ad dūt quoq; Tercia ibi. Adijciunt q̄q; Quarta ibi. Ipsi aut̄ addūt. Quinta ibi. Itē aliud adiūgit. Sexta ibi. His aut̄ ⁊c. Septima ibi. Idē in libro p̄fessionū. Quelibet istaz p̄tū septē diuidit̄ i duas p̄tes s̄m q̄ mgr̄ p̄mo ponit istius opinionis rationē. Secūdo addit immediate suaz responsionē. Et p̄tes patet. ¶ Circa istas duas distinctiōes q̄rō hāc questionē.

ca. g potest intelligere velle generare z creare. Cū igit nō sit posse sine potētia ergo i deo p/ prie erit potētia. Sic pmo vidēdū est vtz i deo sit potētia. Scdo vtz in deo sint plu res potētie. Et hoc qstū ad istā. xliij. distictō z Ctercio vtrū in deo sit potētia siue virtus infinita. Quarto vtz deus ad aliq facien da sic obliget q d nccitate iusticie teneat ea fa cere. Et hoc qstū ad distictōem. xliij.

Articls 1 Quātuz ad primūz

articulū. vtz i deo sit potētia. dico q duplex ē potētia. vt p3. v. meth. vna. s. actiua. z alia pas siua. Passiua nullo mō ē i deo. Pmo qz repugnat oimode simplicitati. Scdo qz re pugit purissime actualitati. Tercio qz repugit me intellectualitati. Quarto qz repugnat oim no independēti entitati. Sed de est oino sim plex. pur act. siue libertatis. clarissime intel lectualitatis. z oimode independētis entitat

vt p3. xij. meth. g. zc. Sz potētia actiua p fecissime repit i deo. Quia qnto i aliq vniū plures rōes factiue. tāto ipm ē potēti. Pro pter hoc em sol potētiōz ē oim corpe inferiori qz plures rōes factiue repiunt i sole. Sz fm zmen. xij. meth. oim forme z pportioes q in potētia sūt i pma materia. sūt i actu in primo motore. Sūt etiā in eo sicut in arte summa. vt p3. ibidē p eundē zmc. z p zsequē sunt i deo sicut rōes factiue. g. zc. Illud quod importat pfectionē simplr est deo attribuen dū. sed potētia actiua ē hmoi. qz vniūquodqz pfectius ē ex virtuali ztinētia qua pōt ad sui silitudinē alterū pducere. qd pprie rei cōue nit ex sua potētia actiua. P. quāto aliqd ē formalius tāto pstantior est i eo potētia acti ua. Cū qz ignis ceteris elemētis ē formalior ideo ceteris est actiuor. Sed omnibz entibz deus ē formalior. Nā fm Dama. li. ij. ca. iij. Omne quod ad deū zpal respectu eius gros sum et materiale inuenit Sed forte dicet aliqz q tal potētia actiua quā ponis i deo. vl ē sp ziuicta actui. vel nō est sp ziuicta actui. Il la patet. qz in ztradictōne oppositis nō ē da re mediuz. Sed nec sic nec sic. Quia si est sp cōiuicta actui. tūc creature fuissent ab eterno. Si nō. cū potētia pficiat p actū. diuina po tētia eo tpe quo nō esset actui ziuicta esset im pfecta. Rspō deo q diuina potētia sp est actui ziuicta. cū idē sit realiter qd actus suus Ad pbationē dico q ex creaturaz emanatōe

Instancia 1

Solutio 1

nō resultat i deo aliqz nou actus. nec ei po tentia ziuigit alicui actui cui ab eterno non fuit ziuicta. licet alicui respectui ratiōis ziu gat cui an nō fuit ziuicta. fm qz terminat depen dentiam actualē creature quaz ab eterno non terminauit.

Quantuz ad secun

dum articulū. vtz i deo sint plures potētie. di cendū q vna ē potētia rei realr. Quia potē tie sparle i agētibz inferioribz sunt vniē i agē tibz superioribz. sed deus ē supior oim. g. nulla potētie ēē i deo realis potētie multitudine. g. zc. P. oimē qd agit p multas stutes ē reduci bile in agēs p vna. Sed de cū sit agēs pmi nō est reducibilis i aliud agens. Maior p3 p Dyo. xij. de di. no. vbi dicit. q ois multitu do ptiapat aliqliter vno. Et eadē snia ponit i pma ppositiōe pcli. P. vbi potētia agen tis est idē qd essentia agentis. si cētia ē vna. z potētia est vna. sed potētia dei est idē qd cē tia rei. z essentia sua est vna tm. igitur z po tētia sua est vna tm. P. i deo est vna magni tudo. g. vna potētia. zntia patet. qz deus nō ē magnus mole sed virtute. et magnitudo ei idē est qd virtus eius siue potētia ei. Añcedēs ponit Aug. v. de tri. ca. viij. Sz forte dicit aliqz q deus vere intelligit aliq q tm nō vult. ergo aliud est intelligere rei. z aliud velle rei. z p zsequens alia est potētia intellectiua. et alia volitiua. Añcedēs patet. qz deus intelli git omne flagitiū pctōz. cū iudex debeat eē cō scius de crimine qd puniit z iudicat. Sed cō sequētia patet. qz de his q sunt realiter idē nō pnt extrema ztradictōis sil verificari. Ad illud p3 solutio p dicta supius disti. vi. vbi tractauit de attributis. Est tm aduertendū qz quilibet catholicus habet zcedere qz extre ma ztradictōnis ad minus in diuis verificē tur de eadē re penitus in disticta ex natura rei sed tm modo variata fm modū significandū seu etiā fm modū se habendi. Nā deus et dei tas dñt solū i mō significandi. z tm ista ē vera deus generat. vt patuit supius. z illa est falsa deitas generat. vt p3 ex determinatōe vltis cō cilij. extra de summa trini. z si. ca. P. ē essen tia existens in patre. z eadē diuina essentia exi stens in filio nullo mō realiter nec formaliter ex natura rei differt a seipsa. z tamen eadē cētia vt est in patre nō est cōicata. z vt est in fi lio est cōicata. Ex qbz etiāz apparet q oia argumenta sup data sup hmoi ztradictōni

Articls 2

Instancia

Solutio

bus in diuinis modicu pcludit. quia no magis ptradicitur ee comunicabile r non ee comunicabile. r sic de alijs p similibz. qz ee comunicatu r no ee comunicatu. que tm verificant de eade diuina eentia ppter aliu r aliu modu se habedi. qui tame nulla varietate nec distinctionoz ponit in eentia. **Q**z si ille modus se habendi aliqua distinctione intrinsece poneret i eentia. tuc pater r filius no eent omniu idem essentia. nec p sequeus eent omniu idem for maliter r intrinsece. quod e contra fidem catholica. r expresse contra decretale iam pprime allegata

Articulus 3 **Quantus ad terci**

um articulu. vtz i deo sit poteria siue virtus in finita. dicendu qz deu esse infinite poterie nullus fidelis debet dubitare. sz nec apud aliquem cuiuscumqz secte vel nationis ventit in dubiu deum esse infinite poterie i duratone. cu talis poteria etiaz de multis alijs rebus no neget. **U**tru autem euidenter r p hie pbari possit deum esse infinite virtutis seu poterie in vigore. multi doctoru antiquoru r modernoru i dubiu posuerunt. **D**etermino tm me ad pre affirmatiuaz. vtz qz possit euidenter r p hie pbari. **Q**uia omne finitu p supponit aliqd prius se a quo repedit r ratioe mensurati vel mensurabilis. sed virtus siue poteria vigoris diuini no p supponit aliqd prius se a quo repedit ac cu sit omniu pma. **M**aior p r. qz omne finitu e certis limitibz terminatu. r p sequeus ab aliquo mensuratu. **E**ssentia immensur. r tm ee terminatu r limitatu vident repugnare.

Locutio qz de sit infini ti vigoris.

- 1 **Q**z deus no est minoris vigoris r virtuositatis qz diligibilitatis. sed ipse est infinite diligibilitatis. cu ipse sit vltimus finis. de qz dicit. i. politicoz. qz finis est i infinitu diligibil. ergo ipse e infinite poterie r vigorositate.
- 2 **P** hys. viij. phicoz ait. qz si virtus primi motoris eet virtus i corpe. tuc moueret ipm i instanti. **E**t pcedit illa psequetia ex his qz dixerat i sexto. puta qz fm augmentu virtutis i motore diminiuit tps quo motus mesuratur. ergo cu in stas i infinitu sit breuius quocumqz tpe. oportet qz virtus pmi motoris sit i infinitu efficacior virtute cuiuscumqz alterius motoris moueris idem mobile in tpe.
- 3 **A**uer. commentatoz ponit i primo mobili pter primu motore: motore appropriatu. qui immediate mouet hmoi mobile. qz vt ait si primus motor moueret tale mobile immediate. tuc moueret ipm in instanti. r sic sequitur idem quod prius.

agens siue motor suam actione p pta virtute in infinitu pnuas no inmixtus alicui alteri necessario e infinite virtutis seu i vigore. deus est hmoi loquedo p hie r theologice. sz r. pto maior. qz minor est infinitas virtutis in sua actione ab altera dependete. qz infinitas virtutis totaliter independetis r omniu pme **L**uigit e celu r quelibet intelligetia sine duratone infinita. qz ius in mutatur virtuti pmi motoris ab ipso necessario dependeat. igit virtus pmi motoris que i sua p pta actoe nulli penit iuniti no solu erit infinita duratoe. sed etia i vigore. ergo r. **P** illa virtus e in finita intesue r i vigore cu nulla pot fieri additio etia p intellectu. **S**ed virtus dei seu poteria est hmoi. **M**aior p r. qz omni finitu salte p intellectu pot fieri additio. **P**robo minore. qz virtuti vlr pfecte in tota analogia entiu no magis p intellectu pot fieri additio virtutis siue pfectois cuiuscumqz qz pfectissime virtuti determinati generis possit fieri additio fm gradus illius generis. **S**ed virtuti calidissime in genere caloris no pot fieri additio cuiuscumqz gradus caloris. qz si intellectus aliqd posset sibi addere. ia no acciperet ipm vt calidissimu. ergo diuine virtutis vigori nulla penit pot fieri additio pfectionis pcepte vel coceptibilis. cu r talis virtus sit vlr pfecta. r fm totam analogia entis simplr pfectissima. **P**ma materia pma est successiue receptiua infinitarum pfectionu. sz primus motor est actu infinite pfectois. r p sequeus infinite virtutis i vigore. **A**n cedens patet etia fm phos. **S**ed pntia est euides ex dicto commentatoz. xij. metaph. vbi ait. **O**mnes forme qz sunt i poteria i pma materia. sunt actu i primo motore. sz r. **M**ultas rones diuersoz doctoru inueni p illa pclusionione quas tame ad p sensum dimitto. qz p hie loquedo a multis no putarent euidenter concludere eo qz p supponat reru creatione de nihilovl ali qua consimilita. **S**ed contra illa pclusionione quida arguit sic. **S**i aliquis motor esset infinite poterie i vigore. tuc motus fieret i instanti. pns est impossibile. quia i indiuisibili no potest ee successio. **C**onsequetia patet ex p dicit. **N**a cu fm augmentu virtutis tepus breuiet. et infinita virtus nulla pportione habeat ad virtute finita. eo qz in infinitu ipsa excedat. si virtus finita mouet i tpe: infinita mouebit in instanti. **P** si poteria infinita in vigore i diuinis poneret. tunc aliquid frustra esset in deo. psequens est falsus. vt patet. i. celu r mundi **P**robat psequetia. qz illa poteria est frustra

Contra co

[Marginal notes on the right side of the page, partially obscured and difficult to read.]

p quā agēs nūq̄ potest exire i actum. sicut eti
am vt ait cōmētator. frustra poneret intelligi
bile quod a nullo posset intelligi. Sed deus
si h̄ret potentiā infiniti vigoris nūq̄ p h̄mōi
potētiā posset exire i actum. q̄ si in actū exi
ret. tunc infinitū effectum pduceret. quod est
3 impossibile. ergo etc. ¶ **P.** fm phm. i. celi 7 mū
di. cui libet potētie actiue correspōdet potētia
passiua. Et ibidē ait cōmētator. frustra ē po
tētia actiua in natura cui nō respōdet potē
tia passiua i natura. Sed impossibile ē dare
potētiā passiua infinitā. q̄ illa vel esset in
deo. vel i creatura. Nō i deo. q̄ nulla potētia
passiua est i eo. Nec in creatura. quia effectui
repuat in finitā. ¶ Sed illa nō cludēt
Quia illa potētia ē infinita que totuz vniuer
sum 7 ordinē partū vniuersi pseruat i infini
tum. potētia dei est h̄mōi fm phos quātum
ad omēs species vniuersi quas ponit in eter
nū manere 7 a deo dependere. Un̄ i de substā
tia orbis ait cōmētator. q̄ celuz nō solū q̄stum
ad motū. sed etiā q̄stū ad substātiā suā depen
det a p̄mo motore. Maiorē p̄to. Nā planū
est q̄ maior requirit virtus i pseruāte aliquā
rem p mille annos q̄ p vnam horam. 7 sic de
inceps fm multitudine tempis semp augebi
tur virtus. igit pseruās p infinitū duratiōez
necessario est infinite virtutis. ¶ Ad primū
igit dīcēdū q̄ p̄ntia nō est vera. Nam motor
agēs libere p intellectuz 7 voluntatem. nō agit
fm totū impetuz virtutis sue. sed tāntū agit quā
tū vult. 7 quātū p suam sapiam agenduz esse
dīposuit. Sed deus nō est agēs ex necessita
te nature. sed ex sui arbitrij libertate. ideo nō
oportet q̄ motus fiat i instanti. q̄uis deus sit
infinite virtutis. ¶ Sed forte dicitur. q̄uis
agēs libere nō agat toto suo posse. tamē potest
si vult agere toto suo posse. vel toto suo impe
tu. et sic nō euadis quin sequat q̄ motus pos
sit fieri i instanti: si talis motor esset infinite
virtutis. ¶ Respōdeo q̄ q̄uis ipse possit. ta
men effectus nō patitur. quia nō est in natu
ra potētia receptiua que actionē illam posset
suscipere. si talis motor ageret toto suo posse.
¶ Etiam nō habere p in cōueniētī deum pos
se totū celum reuoluere in instanti tempis no
stri. cum ipse phus. iij. phisicorū ponat. q̄ si
corpus graue mouet in vacuo. tūc transiret i
instanti. eo q̄ in vacuo nulla sit resistentia me
diū. Nōdo planū est q̄ virtus diuina cui nul
lum mediū potest resistere eque velociter pos
set mouere graue p plenū. etiā si mediū es
set ferrum. sicut ipsūm graue posset transire

vacuū. ¶ Etia ipse deus posset totū illud qd
replet celi concauitatē annihilare. 7 vnuz cor
pus graue iuxta celi circumferentiā creare. et
hoc vniq̄ fm suam Aristotelis moueret de
ozium. cum nullā penitus haberet resistentiam
in vnico instanti tempis nostri. ¶ Aduertē
duz tamē q̄ illud instanti tempis nostri respō
deret tali motui tāq̄ aliena mensura. Sicut
em̄ motui angeli a celo ad terrā descēdētis cor
respōdet vnū instanti tempis nostri nō tāq̄
mensura p̄pria sed aliena. quia p mēsurā pro
pria tali motui correspōdet tēpus composi
tū ex instantibus sicut ille motus compositus
est ex mutatis ēē. Sic in p̄posito si deus face
ret p sui omnipotētiā motū i instanti. instanti
nō mensuraret p̄prie motū illum. q̄uis talis
motus nō haberet maiorē duratiōez q̄ sit du
ratio instanti tempis nostri. sed sicut talis mo
tus nō ēē compositus ex p̄ribus diuisibili
bus. sed t̄mmodo ex mutatis ēē. sic huiusmo
di motui correspōderet tēpus compositū ex
instantibus quod ēē sua p̄pria mēsurā. ¶ Ad
secundū nego psequētiā. Ad p̄bationē di
cēdū q̄ illud soluz dicit frustra quod ordi
nat ad aliquē finē quez tamē nullo mō valet
adipisci. Sed potētia dei ad nullū finē ordi
nat extra ipm deuz. Unde dato q̄ deus nūq̄
aliquam creaturā pduxisset. adhuc tamē ei
potētia nō esset frustra. sicut nec frustra fuit
ab eterno vlq̄ ad tempus creationis. licet ni
hil ad extra pduxerit. Cur tota ratio ex hoc
sufficiēter sumit. quia ipse ad nihil extra se rā
q̄ ad finem ordinat. sed omnia ordinant ad
ipm tanq̄ ad vltimū finē. vt patet circa fines
rij. metaphice. ¶ Ad terciū dicēdū q̄ tam
p̄positio Aristotelis q̄ cōmētatoris intelligē
da est de potētia actiua que est in natura na
turata siue in his que agunt ex necessitate na
ture. nō autē de potētia actiua que est in na
tura naturate que deus est qui agit ad extra.
nō ex necessitate nature: s̄ ex arbitrij libertate

Nota

Ad 2

Ad 3

Articls 4

Quantuz ad quar
tum articulū. vtruz deus ad aliqua facien da
sic obliget q̄ de necessitate iusticie teneatur ea
facere. est distinguendū de necessitate iusticie
Nā quedā ē necessitas iusticie coactiua qua
aliquis vel iustū facit vel iustū patit inuitus
7 coacte. De quo dicit. x. ethicorū. Lex vero
coactiuam habet potētiā fm mouēs ab ali
qua prudentia et intellectu. Et illo mō deus
nihil facit necessitate iusticie. q̄ nullam legē

Corra ista Ratio

Solutio. Ad 1

Instantia

Solutio

nec legislatorē cogentē supra se habet. **A**lia est necessitas immobilitatis: q̄ d̄m̄n̄ter dicitur necitas immutabilitatis. puta si aliq̄s ita diligere iusticiā. et int̄m̄ eēt inclinatus ad eius exercitiū q̄ nō posset resilire ab opibz iusticie. **E**t illa necitas siue iusticie immutabilitas si deo attribuit hoc p̄t eē dupl̄r. **U**no mō q̄ h̄m̄oi immutabilitas iusticie attribuat deo p̄pter meritorz nostror̄ exigentiā. **E**t sic q̄suis deo dicitur q̄nq̄s iust̄. iuxta illud apl̄i. ij. **T**h̄m̄. iij. **D**e reliquo deo reposita ē mihi corona iusticie quā reddet mihi in illū diē iust̄ iudex. t̄n̄ n̄ra merita attendendo deus nihil opat̄ ex necessitate iusticie. **Q**uia si seru⁹ nō p̄t de necessitate iusticie d̄m̄i suū cōstituere debitorē. multo minus creatura creatorē p̄t facere debitorē. **Q**ui. n. nō p̄t sufficēter soluere qd̄ tenet. ille nō p̄t debitorē cōstituere eum cui tenet. **S**ed d̄qs et parētibz nō possum⁹ equiuales reddere. ut ait **A**ris. vij. eth̄c. ḡ. **E**t illud videt̄ in nuere saluator̄ i euāḡl. dices discipul̄. **C**ū feceritis oīa q̄ p̄cepta sūt vobis. dicit̄. fecim⁹ qd̄ iussisti. sed serui inutilēs sum⁹. **A**lio mō talis immutabilitas iusticie p̄t intelligi deo p̄uenire nō p̄pter meritorz nostror̄ exigentiā sed p̄pter sue diuine bonitatis cōdecētiā. **E**t illud adhuc dupl̄r. **U**no mō accipiēdo decētiā sim p̄l̄r absolute. **A**lio modo accipiēdo decētiāz p̄nūcin p̄nti rez ordine. **P**rimo mō oīa q̄ de⁹ facit opat̄ ex necessitate iusticie. qz nihil p̄t deus facere qd̄ nō deceat suā bonitatē. **S**ecūdo mō de⁹ nihil facit ex necessitate iusticie. qz ordinē totius vniuersi deus p̄t p̄ libito voluntatis immutare. et p̄ oīs illud idē quod nūc ē in decēs mutato rez ordine fieret decēs. et cōuerso. **P**ropter qd̄ diuine bonitatis cōdecētiā nullā necitatē iusticie h̄re videt̄ respectu istius ordinis quē videm⁹. nec respectu cuiuscūq̄ alterius ordinis vniuersi. eo q̄ quēlibet taliū ordinū deus mutare possit quēcūq̄ voluerit. **F**or te dicit̄. **O**mne qd̄ fit sine iusticia ab agente voluntario. hoc videt̄ eē iniustū. sed de⁹ nō potest facere iniustū. qz t̄nc peccaret. ergo deus nihil p̄t facere sine iusticia. et p̄ oīs omne quod facit ex necessitate iusticie facit. **R**espon/ deo q̄ deus nūq̄ facit aliquid sine iusticia. qz nunq̄ facit aliquid sine decētia bonitatis sue. et sine rectitudine voluntatis sue. et ideo deus nunq̄ potest facere aliquid iniustum vel indecens. quia voluntas sua tribuit rebus decētiā et iusticiā. et ideo quicquid deus facit et vult. hoc est decēs et iustū. **P**ropter quod ans̄ el. p̄ologion. ij. ait ipsi deo. **I**llud solū iustūz

Instaqtia

Solutio.

est quod vis. iniustū quod nō vis. **A**d ar. **A**d p̄ncipale argumētū principale dicendū. q̄ q̄suis maior sit vera de potētia passiuā. tamē falsa est de potētia actiuā de qua loquimur i p̄posito. **N**ā q̄suis purus actus excludat potētiā passiuā que derogat actualitati. sicut cōpositō simplicitati. tamen nō excludit potētiā actiuā. qz potētia actiuā i nullo penitus derogat actualitati.

Distinctio quadragesimaquarta.

Hinc illud restat discutien duz. **N**ic m̄gr̄ tractat de potētia dei p̄ comparatiōez ad creaturaz bonitatē. **E**t diuidit̄ ista distinctio in tres p̄tes. s̄m̄ q̄ tres mouent̄ questōes. **Q**uaz prima est. vtz deus p̄t aliqd̄ melius facere q̄ facit. **S**ecūda vtrū alio mō vel meliori modo q̄ facit. **T**ercia vtz de⁹ semp̄ possit omne quod oliz potuit. **S**ecūda ps incipit ibi. **P**ost hec cōsiderandū. **T**ercia ibi. **P**reterea queri solet. **P**rima i duas. **N**ā p̄mo quorundā errorē recitat. **S**ecūdo h̄m̄oi errorem reprobat et veritatē determinat. ibi. **V**erū hic ab eis. **S**equit̄ illa pars. **P**ost hec cōsiderandū. **E**t diuidit̄ in duas. **N**ā primo mouet̄ questōnē. **S**ecūdo respōdet p̄ quādā distinctionē. ibi. **S**i modus opatōis. **S**equit̄ illa pars. **P**reterea queri solet. **E**t diuidit̄ in tres p̄tes. **N**am primo circa illaz questōnē tāgit quādā falsam opinionē. **S**ecūdo r̄ndet̄ s̄m̄ suam p̄p̄riā intētiōnē. **E**t tercio p̄ p̄dictor̄ epilogatoem confirmat suā r̄sionē. **S**ecūda ibi. **A**d quod dicim⁹. **T**ercia ibi. **F**ateamur. **D**ic quero h̄ac questōnē. **T**erz deus totum vniuersum potuerit facere melius. **Q**uidetur q̄ non potest hoc nō potest fieri melius. sed isto vniuerso iam facto nō potest cōcipi melius. ergo. **M**aior patet. **N**ā p̄ sim̄ilē maiore p̄robat **A**ns̄. q̄ deus ē summe p̄fectus. qz deus ē quo maius cogitari nō p̄t. **M**inor patet p̄ **A**ug. in de libero arbitrio. vbi sic ait. **Q**uicquid vera ratione melius tibi occurrit. scias deum fecisse bonorū oīm conditorē. **C**ōtra. omni finito p̄t fieri additio. sed totum vniuersū est quid finitū. ergo. **D**ic quattuor sunt vidēda. **P**rimo vtz virtute diuina aliqua ps vniuersi possit fieri melior. **S**ecūdo vtrū in infinitū p̄cedendo quacūq̄ creatura data

[Marginal notes in a smaller script, partially illegible due to fading and angle.]

deus semp possit facere pfectiozem. Tercio de eo quod queritur. Quarto vtruz deus possit facere aliud vniuersuz illo vniuerso manente.

Quatuor ad primuz

1 vtz virtute diuina aliqua pars vniuersi pos sit fieri melior. est aduertendū q rem fieri me liore potest intelligi dupliciter. Uno modo qrtum ad pfectiones naturales. Alio modo qrtum ad pfectiones accidentales. Vic po no duas conclusiones. Prima e q deus rez creatā pot facere meliore qrtū ad pfectōes ac cidētales ipsa re manēte realiter eadē. Quia il lud qd pot natura hoc deo nō debet renegari sed manente eadem re fm eētiaz suam natu ra facit eā magis pfectam fm gradus accidē talium pfectionū. ergo rē. Maior manifesta est de se. Minor pz. qz hō infirm⁹ qñqz fit na turaliter sanus. r minus san⁹ magis sanus. r sic de alijs. P. b. Aug. sup. Sen. ait. Po tuit de⁹ facere hoīez q nec peccare vellent nec pec care possent. sed nulli dubiū qn talis homo eēt pfectior hoīe q vult r potest peccare. ergo rē. 3 P. si creatura nō posset fieri melior. aut hoc esset pro tanto quia deus nō posset plus dare re pfectione. aut quia creatura nō plus possz recipere. Nō primū. quia etiā miserrimo ho/ muni deus potest dare intuituā visionē suē essentē. vt in plogo illius primi libri pbauit. Nec obstat secūduz. quia deus qui est auctor creature pot eius capacitātē augere. ergo rē.

1 Sed vtra illud sunt quidā heretici quos tangit magister in ista. xliij. distincōe. Et potest eorū error probari sic. Beatus Augu. vtra Maximinū hereticū ait. Si pat posset filium suum pducere meliorēz nō faceret tūc inuidus esset. Sic arguunt isti a simili. Si deus posset aliquam creaturam facere melio/ rem r nō faceret: tunc inuidus esset. sed deus nō potest esse inuidus. vt patet. i. metaphis/ ce. ergo rē. 2 P. Plato fertur dixisse q opti/ mi est optima adducere. Et illud idē dicit be atus Dyoni. Sed optimo nihil potest eē me lius. et deus est optimus. ergo nihil potest fi eri melius eo quod iaz de facto deus produ/ 3 cit. P. causa producēs effectū fm totam su am virtutē seu potentiā. nō potest hmōi effe ctum pducere meliorē. deus producit quēli/ bet suum effectū tota sua potentia seu virtute. Maior patet. Minor pbatur. Quia quādo virtus pducētis est simpliciter simplex. tunc

quicquid ab eo pducitur hoc fm totam suaz virtutē producit. Sed virtus diuina cuz sit purus actus est simpliciter simplex. ergo rē. 2 Aliā multa motiua quibz illa erronea opi nio probauit q deus non possit facere alia qz ea que fecit. r q nō potuit nō facere ea que fe cit. adducit magister in lra distincōe pro/ xima pcedente. r responder ad ea. idco ad pre sens illa nō adduco. Sed hec opinio er/ ronea est. vt dixi. Quia sicut post hanc vitā deus bonis homibus dabit dozes glouificati onis corpis r anime. sic cum eisdez doctibus posset hominē creare si vellent. quo facto nulli dubium q talis homo melior esset qz homo natus de muliere qui brcū viuens tempe re/ pletur multis miserijs. Ad primū ergo di cendū q nō est simile. quia naturalis rei filii us nascēdo capit diuinā naturā q naturaliter sibi a patre generante cōicatur. r p seque ns omnis pfectio sibi iure debetur. sed creatura pducit in limitata natura a deo libere r volū tate r nō naturaliter. r p seque ns sibi nō de bet pfectio nisi tanta quāta placuerit volūta/ ti diuine. Et ideo inuidus fuisset pater diui nus si filio ab eo naturaliter genito nō cōical set omnē pfectionē. qz si subtrahit ab aliquo quod iure sibi debet hoc p inuidiam subtra hitur. Sed ex hoc nō debet dici inuidus ipse deus si nō dedit creature illud qd libere pot dare si voluerit. Ad scdm dicendū q Pla to r Dyoni. intendūt p illa verba extolliam rei respectu ceterorū agentū que nō pnt tam bona pducere sicut deus potest. Ipse em producit non solum res corporales. verum etiāz producit substātiāz sepātas. que sunt opti/ me inter creaturas. quas nullum aliud agēs potest producere fm veritatē. qz ius Aincen/ na circa hoc errauerit. vt patebit in secūdo li/ bro. Sic igit intelligēdo maiorē nō debet in/ ferri conclusio que infert. quia hec debet esse cō clusio. q cetera agentia non possunt produce re meliora qz agens diuinum. Potest eti/ am dici q optimū ponitur ibi pro valde bo/ no. quia fm grāmaticos suplatiuus quādo/ qz idē est quod suus positiuus cū hoc aduer bio valde. Et sic minor est falsa. Quia plu/ ra possunt dici valde bona. quozū tamē vnuz est melius altero. Vnde dicitur Sen. i. Vi dit deus cuncta que fecerat. et erant valde bo na. Et tamen nulli dubium quin homo erat melior qz lapis. Ad terciū dicendum. q agens producere fm totam suam virtu/ tem potest intelligi dupliciter. Uno modo

Contra er rorem.

Solutio Ad 1

Ad 2

Ad 3

q̄ agēs faciat vltimū de conatu. et illo mō ma
ior est vera. sed minor est falsa. quia cū deus sit
infinite virtutis in vigore. ergo in p̄ductōne
nullius p̄ducti existeris finite p̄fectionis p̄
ducit quantum potest s̄m totū suū conatum.
Alio mō q̄ h̄mōi agens agat s̄m virtutē rea
liter simplicē et indiuisibiles. habentē tamen i
se vnitissime et absq̄ omni reali diuisione om
niū virtualiū graduū multitudinē. Et sic q̄
uis minor sit vera. tamen maior est falsa. ma
xime si agens huiusmodi agit libere et nō ex
necessitate nature. quia q̄uis h̄mōi agens a
gat tota sua virtute. i. nō agat s̄m partē reale
sue virtutis. eo q̄ virtus sua nō habeat partē
et partē. tamē p̄pter sui libertatē nō producit
quantū potest. sed quantum vult. vni em̄ sua
virtuali continētia prout sibi placet. **C**on
cluda cōclusio est. q̄ deus nō potest rem cre
atā facere meliōrē quātur ad gradū essentia
lem. ita tamē q̄ res maneat eadem que prius
fuerat an̄ talis gradus additionē. **N**ec con
clusio potest p̄bāri sic. quia mutata specifica rei
differētia nō manet ipsa res. sed p̄ additionem
bonitatis cēntialis mutat specifica rei differē
tia. ergo etc. **P**robat minor. quia v̄ patz diu
siue rēscōdēdo a genere generalissimo vsq̄ ad
species specialissimas. s̄m p̄ ab vltimo gradu
cēntiali ipsius rei accipit differētia que est cō
stitutiuā speciei. **M**aior etiā patz. q̄ s̄m p̄
p̄bitū differētia accidētalis facit alteratum.
sed differētia substantialis facit aliud. Et hec
videt eē intētio p̄h̄i. vii. metaph. vbi diffinitō
onē rei comparat numero. q̄ sicut qualibet vni
tate addita vel remota numerus mutat speci
em. sic quacūq̄ differētia substantiali addita
vel remota res mutat diffinitōnē. et p̄ conse
quens speciē.

Conclō 2

Articls 2

Quantus ad secun

dū principale. vtrū in infinitū p̄cedēdo qua
cūq̄ creatura data deus s̄m p̄ possit facere p̄
fectiōrē. dico q̄ loquēdo de potentia dei abso
luta. tūc qualibet creatura actu p̄ducta deus
potest in infinitū s̄m nobiliōrē et p̄fectiōrē
p̄ducere. Quia si deus hoc nō posset. hoc es
set pro tanto. quia implicaret cōtradictio. sed
nulla in proposito implicat cōtradictio. er
go etc. **M**aior est nota ex. vi. ethicorū vbi di
cit. **H**oc solo p̄nuat deus. ingenita facere que
viriq̄ facta sunt. **H**oc exponit a cōmentatore
et doctoribus. id ē cōtradictoria simul verificati
ō. **M**inorē p̄bo. q̄ si implicaret cōtradictio.

Conclō

vel hoc eēt ex parte dei produciētis. vel ex par
te creature p̄ducte. **N**ō primū. q̄ sicut dicit
Chris. ideo deus dicit omnipotēs. q̄ ei⁹ pos
se nō p̄t inuenire nō posse. **N**ec scdm. quia
ois creatura actu posita in eē est finite p̄fectio
nis. igit si addit sibi aliqua finita p̄fectio. per
hoc nō efficitur infinita. quia finitū additū
finito nō facit totum infinitū. et p̄ consequēs
creatura vltērius producta capiens p̄fectio
nē p̄cedētis creature vna cum illa finita p̄fe
ctiōne addita. p̄ h̄mōi additionē nō ponetur
extra limites creature. nec eius esse implica
bit nō esse. et eodem modo arguet de creatura
secūdo producta cū finita p̄fectiōne addita.
et sic in infinitū. quia s̄m creatura actu pro
ducta erit finita in p̄fectiōne. cui nō claudat
in se nisi p̄fectiōnē p̄cedētis creature que est
finita. et p̄fectiōem sup̄additam que similis est
finita. **N**ec videt eē intētio beati **D**yonisiū
in de diuis nomib̄. vbi creaturas a deo proce
dentes assimilat numeris. et deū vnitati. **M**o
do planū est q̄ p̄fectiōne numerali p̄cedunt
numeri in infinitū. et tamē qualibet numerus
actu acceptus est finitus. cum nō claudat in
se nisi numerū proxime p̄cedentē. et vnitatem
additā. que ambo sunt finita. sic eodem modo
in p̄posito etc. **C**onclō. idē **D**yonisiū in. vii. 2
de diuis nomib̄ ait. **D**eus est infinite vir
tutis. eo q̄ simpliciter potest infinite infinitas
alias ab existentibus virtutes producere.
Conclō. potentia dei est infinita et simpliciter illi
mitata. ergo vltra omnē creaturā productā
s̄m poterit producere p̄fectiōrē. **A**ntecedens
patet questioe p̄xima p̄cedēte. **P**robo conse
quentiā. quia omnis creatura cū de facto fue
rit producta sit finite p̄fectiōis. vt patet ex iā
dictis. igit si vltra quamlibet creaturā produ
ctam deus nō posset producere p̄fectiōrē. tūc
infinita dei potentia esset limitata ad finitū
effectum. eo q̄ non posset aliquid vltra ipsū.
et infinita dei virtus esset ad equata p̄ effectū
finitū. que omnia vident impossibilia. **C**on
sequētia patet. q̄ tūc intelligit potentia limita
ta. q̄ nō potest trāscendere aliquē limitatū
effectū. et tūc intelligit virtū ad equata quādo
potētia nō p̄t in maiōrē effectū. q̄ virtus est
vltimū de potētia. vt dicit de celo 2 mū. **E**t
hec videt eē intētio beati **A**ug. xij. de ciuita
dei. ca. xvij. vbi ait diuinā sapiētiā incom
prehensibili cōprehēsiōe sic omnia incom
prehensibilia cōprehēdere. vt quecūq̄
noua et dissimilia cōsequētia p̄cedētibus
si s̄m facere vellet inordinatā et improuisa

[Marginal notes in a smaller script, partially illegible due to fading and angle.]

Pri. got/ sic. 2 aure. smit. aliq.

habere non posset. nec ea prouideret a proxi-
mo rempe sed eterna pfectia pneret. **U**ic
trāse eo breuius. qz illā materiā intēdo tāge
re libro. ij. distinctōe. i. **S**ed extra illā solu-
tionē sunt quidā magni doctores q arguunt
p sua opinione pmo sic. **S**i possibilis est p-
cessus i infinitū in speciebus fm pfectionez. tūc
in intellectu diuino esset aliqua creatura di-
stans in infinitū ab aliqua alia creatura. et p-
sequens creatura talis esset infinite pfectio-
nis. hoc autē ē in possibile. qd patet. qz hmoi
creatura tm excederet illam alia creaturā qn-
tum excedit eam deus. 7 p sequens in infini-
tum. quia nō potest esse maior excessus exces-
su infinito. etiā esset eque pfecta vt deus. quia
nō potest esse maior pfectō pfectione infini-
ta. **P**si possibilis esset pcessus specierū i in-
finitū. aut omēs hmoi species clauderent in
fra decē pdicamenta. aut alique earū essent ex-
tra pdicamēta. **N**ō potest dari pmi. quia si
cur patet p phm in libro pdicamētoz. et. vij.
metaph. a genere generalissimo decessit diffe-
rentiā diuisiuis vsqz ad specē specialissimāz
Sed talis decessus nunqz posset pfi. si speci-
es essent infinite. **N**ec potest dari secunduz.
qz decem pdicamēta sufficēter euacuāt totuz
ens. ergo quicqd ē extra decē pdicamēta ē nō
ens siue nihil. **P** forme sunt sicut numeri.
vt patet. vij. metaph. 7 deus se habet ad mo-
dum vnitaris. vt patet p Dyoni. sed numeri
versus vnitate nō pcedūt i infinitū. quia nō
procedūt vltra binariū. ergo nec species p ac-
cessum ad deū. pura p augmentū pfectionis p-
cedunt i infinitū. **P** vbi est essentialis or-
do ibi nō est pcessus in infinitū. sed spēs vni-
uersi habent essentialē ordinē ad se invicēz.
P totū ens creabile est finitū in pfectione.
ergo nō potest in infinitū semp creari pfectoz
creatura. **A**necedens patet. qz illud est finitū
quo repit aliquid maius. sed deus excedit to-
tum ambitū entis creabilis. 7 p sequens est
maior toto ente creabili. **C**ōsequētia patet. qz
omne finitū attingit p replicationē graduuz
finitozū. als ad terminū finitū esset accessus
in finitū. **P** appetitus creature nō est in-
finitus. ergo in creaturis non potest esse pces-
sus in infinitū. **A**necedens patet. **P**robat cō-
sequētia. quia deus nō potest facere aliquid i
creatura quod nō sit appetibile a creatura. si-
cut nō potest facere aliquid in creatura ad qd
creatura nō sit aliquo modo in potētia. **P**
si deus qualibet creatura semp posset produ-
cere pfectoz. hoc esset pro tāto. quia deus in

infinitū distat a qualibet creatura quantum
cunqz pfecta. sed hoc nō sufficit. quia pari ra-
tione sequeret q vltra totū ens creabile deus
posset pducere creaturā. quod est simplr im-
possibile. qz hoc posito aliqua creatura exce-
deret totū ens creabile. quod manifeste impli-
cat contradictionē. quia omne quod p creati-
onē pducit est creabile. et sic huiusmodi crea-
tura erit creabilis 7 nō erit creabilis. **C**onse-
quētia patet. quia totuz ens creabile distat a
deo in infinitū. **C**ōfirmat. qā inter sub-
stantiā 7 accidens est distātia imprāsiabilis.
7 tamē inter nullam substantiā 7 accidēs de-
us potest facere infinitas species. ergo a simi-
li rē. **D** autē distātia inter substantiā et ac-
cidens sit infinita. probāt p hoc q nulluz ac-
cidēs quantum cūqz pfectū potest adēquare
graduū entitatis qui est in substantiā. **P** si
possibilis esset processus in infinitū semp ad
nobiliozem creaturā. tūc posset esse vna crea-
tura de facto creata que esset infinite nobilita-
tis 7 pfectionis. **F**alitas psequētis patet. **P**ro-
bat psequētia. quia fm Aristotelez. iij. phis-
corū. **S**i esset dare potētiā ad infinitū fm
appositionē. illa posset poni in facto esse. s3 po-
tētia ad maiorē pfectionē est potētia fm ap-
positionē. ergo rē. **P** aut deus cognoscit ali-
quod creabile vltra quod nō est aliud creabi-
le. aut nō. **S**i sic. tūc illo creato nō erit proces-
sus vltior in infinitū. **S**i non. tūc deus
nō cognosceret omne creabile. quod est im-
possibile. quia tūc aliquid esset a deo produci-
bile quod deus nō cognosceret. **P** quāto
aliquid ē deo ppinquius tāto videt esse me-
lius et nobilius seu pfectius. **S**ed humani-
tate chisti nihil potest esse deo ppinquius.
ergo rē. **P** quāto aliquid est purius tanto
perfectius. **S**ed nulla pura creatura pōt esse
purior beata virgine Maria. ergo nulla pu-
ra creatura potest esse pfectior ea. **M**aior pa-
tet. **M**inor pbatur. **Q**uia dicit Anselmus
in de conceptu virginali. **N**empe tecuit vt ea
purtate virgo miteret quaz deus filio suo mā-
trem elegerat qua maior sub deo nequit intel-
ligi. **S**ed illa quis sinevalde difficilia. ta-
men opposituz dēclusionis pdicte nō conuin-
cunt. **A**d primū igit dicendū. q illud cōse-
quēs nō est impossibile. quia dato q in effe-
ctu nunqz sint due creature distantes ab in-
uicem in infinitū fm pfectionez. in pfectu ta-
men cognitionis diuine nō repugnat huius
modi creaturas esse. **S**icut em duo numeri
i infinitū distātes pnt eē in pfectu diuine

Cōfirmat

8

9

10

11

Solutio

Ad

cognitionis. quibus nunquam dicitur in effectu. sic re.
Ad 2 pbatione cum dicitur quod talis creatura tamen
 excederet aliam creaturam quantum excedit eam de
 nego. **Ad pbatione** cum dicitur quod non est maior ex
 cessus excessu infinito. illa est falsa. **P**nt enim esse
 plures excessus infiniti quorum unus est ma
 ior alio. **N**am linea unius palmi excedit punctum
 in infinitum. cum sine omni proportione excedat eum. et
 tamen insanus mente videret qui diceret quod linee
 mille palmorum vel linea infinita non plus ex
 cedit punctum quam linea unius palmi. **E**t cum ad
 ditur quod talis creatura esset eque perfecta sicut de
 us. nego. **N**am huiusmodi creatura in infinitum defice
 ret a perfectione divina. **N**am omnem suam perfectio
 nem haberet talis creatura participative et depe
 denter. deus autem omnem suam perfectionem habet essen
 tialiter et penitus independenter. **Ad secundum di**
Ad 2 cendum quod omnes clauderent infra decem predicamenta
Ad pbatione dicendum quod licet quantum ad species
 quod actu sunt per intellectum finitum possit fieri resolu
 luto a genere generalissimo usque ad singulas
 species specialissimas. tamen a nullo intellectu fi
 nito hoc fieri potest quantum ad species que sunt in
 potentia. **U**bi autem dicitur. quod metaph. quod vult
 potest sub se res infinitas non actu sed potentia
Quod dicitur dementatoris nisi fortasse posset
 habere dubium aliquod de potentia que est circa
 divinam potentiam. tamen de potentia dei que in finite
 infinitas virtutes alias ab existentibus potest pro
 ducere. ut superius allegavi ex dictis Diony
Instantia sicut nulli catholico debet esse dubium **Fortes** di
 cet quod dementator intelligit de rebus in divinis
 et non de rebus specie differentiibus de quibus ad
Solutio. prius loquimur. **R**espondeo quod etiam species in
 infinitate in potentia videtur ponere dementator.
Nam in tractatu de sensu et sensato dementator
 ait. quod colores medij possunt esse infiniti. mo
 do plani est quod colores medij ab invicem diffe
Ad 3 runt specie. **Ad tertium dicendum** quod unitas du
 pliciter potest considerari. **U**no modo formaliter
Alio modo virtualiter. **P**rimo modo excludit nu
 merum. ideo accedendo ad unitatem finitum proces
 sus numerorum. **S**ecundo modo includit omnem nu
 merum. et ideo sic accedendo ad unitatem nunquam fini
 tur processus numerorum. **E**t illo secundo modo secundum
 Diony. deus assimilatur unitati. ergo argumen
Ad 4 tum huius intellectum magis est per conclusionem quam po
 sui quam per eam. **Ad quartum dicendum** quod ma
 ior potest negari. quod in numeris videtur esse essen
 tialis ordo. cum semper sequens numerus presuppo
 nat precedentem. et tamen in numeris est processus in
 infinitum. **E**t ideo patet in figuris et proportionibus
 et relationibus dictis modo numeri. in quibus

omnibus est processus in infinitum. et comprehensa in
 his sicut species universi. **P**otest etiam dici ad
 minorem quod non est necesse essentialiter ordinem esse ni
 si inter ea que actu sunt. quod illa proprie sunt ad in
 vite compabilia que reale et actualiter habent en
 titatem. modo ita est quod species universi que actu sunt
 ille finite sunt. **Ad quintum dicendum** quod licet **Ad 5**
 creatura actu sit finite perfectionis. tamen in po
 tentia non repugnat ei infinitas. et quia creabi
 le sonat in potentia. ideo nego antecedens. **Ad**
 pbationem nego maiorem. quod dato quod a centro ter
 re versus orientem una linea prederet in infinitum
 et alia versus meridiem. et versus aquilonem ex
 utraque prederet in infinitum. utraque linea es
 set infinita. et tamen secunda esset maior quam pri
 ma. quod esset dupla respectu eius. **F**orte di
 cet quod prima linea non esset simpliciter infinita.
 quod quis versus orientem transiret in infinitum. ver
 sus tamen centrum finitum. quod terminatur in centro.
 et ideo non repugnat esse aliquid maius ea.
Respondeo quod eodem modo est in opposito. quod **Solutio**
 quis per divinam potentiam superius procedendo ad
 ipsum deum processus perfectionis creaturarum du
 ret in infinitum. tamen procedendo ad inferius. ter
 minum habet in ipsa materia prima. infra quam
 si descendit itur ad purum nihil. ut patet per Eu
 gulum in libro professionum. et per dementatorem. in phi
 sico. et ideo omni enti creato et creabili dabi
 tur aliquid maius in perfectione. sed ipse deus
 qui simpliciter est in finitum. **Ad sextum primo**
 potest dici ad maiorem. quod licet appetitus creatu
Ad 6 re non sit simpliciter infinitus. tamen successive
 potest esse ad infinitum. **A**ppetitus enim materie
 potest esse successive ad infinitas formas. quas
 etiam recipit si mundus duraret in infinitum. ut
 philosophi sunt opinati. **E**tiam consequentia est fal
 sa. **Ad pbatione** dicendum quod quis in actione rei
 naturalis appetitus naturalis aliquo modo pre
 cedat actionem rei. hoc tamen non fit in actione rei
 qui potest omnia de nihilo producere. quod illo ni
 hilo precedenti talis factio non potest esse alii
 quis appetitus. **F**orte dicitur quod aliqui illo
Instantia rum doctorum dicunt quod dantes rex fuisse ab eter
 no. et per consequens posset aliquid realis appetitus
 prederet factio. qua deus facit creaturas.
De istius instantie solutione ad pensum tran
 seo. quod hanc materiam iteodo tractare in secundo libro.
 distin. xvij. quod ibi habet locum. **Ad septimum**
 dicendum quod non solum ista distantia est causa. sed ista per
Ad 7 cessus causa est illa que est assignata superius in prima ratione
 que illa celo pbabat. **Ad firmatorem** cum isti
Ad confir. dicunt quod in istis racionibus est distantia imperatibilis
 deum quod vel isti per distantiam imperatibile intelligunt

Ad 2

Instantia

Solutio.

Ad 3

Ad 4

Instantia

Solutio

Ad 6

Instantia

Ad 7

Ad confir.

q̄ ex accidēt nō possit generari suba. vel q̄ ac-
 cidēs nō possit eq̄pollētē p̄tinere s̄tutē sube.
Quocūq; illoz modoz intelligāt apparet q̄
 male intelligāt ista. referēdo ad potētā dīni-
 nā. de qua tā ipsi q̄ nos in p̄nti loq̄mur. qz ex
 accidētibus exītibz i sacramēto altaris q̄n-
 qz generant vermes q̄ sunt vere suba. Eadez
 etiā accidentia equipollētē habēt totā virtu-
 tē substantie panis ⁊ vini. qz nihil min⁹ de acci-
 dentibus vini existētibz i sacramēto possz ali-
 quis inebuari si immoderate de eis sumeret.
 qz de ipso vino anteqz esset sanguis s̄secratus
 ⁊ nō minus cibāt accidentia panis in sacramē-
 to existētia. qz cibaret ipse panis si in corp⁹
 xpi nō fuisset uersus. **U**n si in toto vnuer-
 so substantiā panis ⁊ vini in p̄petuū deus con-
 uerteret i corpus suū ⁊ sanguinē. nihilomin⁹
 hoies nutrēnt de talibus accidētibz. qz nūc
 de ipsis substantijs panis ⁊ vini. **E**tia falsū
 assumūt cū dicūt. q̄ inter substantiā ⁊ accidēta
 nō p̄nt fieri infinite species. qz vt patuit supi-
 us p̄ cōmētatoz. medijs colores p̄nt esse in fini-
 ti. ergo inter albedinē ⁊ substantiā p̄nt esse in-
 finite spēs. **A**d octauū nego s̄sequentiaz.
Ad p̄bationē dicēdū q̄ licet maior sit vera lo-
 quedo de appositōe q̄ fieri pōt s̄m potētā
 naturalē. t̄m nō est vera loquēdo de appositio-
 ne q̄ fieri pōt loquēdo s̄m potētā dei q̄ est su-
 pernaturalis. s̄m quā potētā i p̄posito ponit
 fieri appositio. **E**t rō ista eē pot. qz si s̄m potē-
 tiā nature create fieret appositio s̄m p̄tes eius
 dē quantitatis i infinitū. tūc oporteret q̄ in na-
 tura p̄cisteret magnitudo infinita. qz cū vir-
 tus naturalis nō possit creare de nihilo illud
 quod apponit. oportet q̄ h̄mōi rē apponibilez
 virtus create accipiat ab vno ⁊ addat alteri.
 siue hoc faciat p̄ modū aggregatiōis. siue p̄
 viā generatiōis. igit si nō cessābit h̄mōi ap-
 positio: oportebit p̄esse ali quid infinitū. quia
 omnē finitū consumit aliqñ p̄ cōtinuā abla-
 tionē p̄tū eiusdē quantitatis ab eo. **E**t hec vi-
 det esse intētiō Aristot. iij. phisicoy. **N**oc ta-
 mē nō obstat in p̄nti p̄posito. qz nouas spēs
 deus pōt p̄tinere d̄ nihilo creare. **E**tia potētā
 naturalis agit q̄ntū pōt. igit si natura create
 h̄ret posse ad p̄ductōz aliqñ infinitū. h̄vriq; ex-
 p̄let cū effectu. **S**z p̄p̄riū ē dei ad extra lite-
 re agere. ideo nō agit q̄ntū pōt sed q̄ntū vult. ⁊
 p̄ p̄ns nunq; explet q̄ ad extra suū totū posse.
Ad nonū d̄m. q̄ sicut de⁹ p̄ infinitā suaz
 sapiāz p̄phēdit oēs spēs nūeroz. vt patuit su-
 p̄ius dist. xxxv. conclusiōe. iij. i solutiōe q̄nti ar-
 gumētū. ⁊ t̄m clare cuz h̄ cognoscit q̄ i re extra

Ad 8

Ad 9

nūq; esse poterit tā numer⁹ q̄n possit augeri.
 sic quis de⁹ cognoscat omē creabile. t̄m cū hoc
 clare videt q̄ i re extra creatura nulla erit nec
 eē poterit q̄ p̄ diuinā potētā nō possit p̄duci
 p̄fectio. **E**t ex h̄ p̄z q̄ p̄ntia facta i sc̄da p̄te in-
 quisitiōis ista rōnis nō ē vera. qz licet deus nō
 cognoscat aliqd̄ creabile ponibile in re extra.
 vltra qd̄ nō possit aliud creati. t̄m ex h̄ non se-
 quit q̄ de⁹ nō cognoscat oē creabile. sic dato
 q̄ de⁹ nō cognoscat aliqd̄ nūer⁹ vltra quē nō
 possit dari alter nūer⁹. t̄m ex h̄ nō seq̄t q̄ de⁹ nō
 cognoscat oēm nūer⁹. **A**d. x. d̄m q̄ h̄māni-
 tas xpi pōt dupl̄r cōsiderari. **U**no mō s̄m se.
Alio mō vt vnita ē p̄sone dīnie. **P**rimo mō
 pōt eē aliq̄ creatura p̄fectior ea. licet nō sc̄do
 modo. **N**ec h̄ est s̄ p̄ns p̄positū. qz ille exces-
 sus non p̄uenit ei vt pura creatura. sed vt rō-
 ne vnionis ver⁹ deus ē. **A**d. xi. d̄m cū di-
 cit virgo gliosa ea puritate nutre qua maior
 sub reo nequit intelligi. illud non pōt intelli-
 gi simpl̄r ⁊ absolute. quia als sequeret q̄ pu-
 ritas humanitatis xpi nō fuisset maior puri-
 tate virginis. **E**t ergo sensus verborū illorū.
 q̄ sub reo. id ē sub christo nō potest intelligi
 in aliquo homie maior puritas q̄ fuerit i be-
 ata virgine.

Ad 10

Ad 11

Quantum ad terci
 um articulū. vtrū deus totū vnuerſū potuerit
 facere melius. est aduertendū q̄ ly melius
 pōt accipi dupl̄r. **E**t em̄ q̄dā mod⁹ aduerbi-
 alis. **I**lle aut̄ modus vel accipit ex p̄te facien-
 tis. ⁊ sic de⁹ nihil pōt facere meli⁹ q̄ fecit. qz q̄
 cumq; fecit semp̄ fecit s̄m bonitatez volūtatis
 sue. ⁊ s̄m dictamē sapiētie sue. qui modus me-
 liozari nō potest. sicut nec bonitas ⁊ sapiētia
 dei poterūt meliozari. **N**el ille modus attēdi-
 tur ex p̄te facti. ⁊ sic ē sensus vtrū virtute dīni-
 na vnuerſū potuerit vel possit cape nobili⁹
 et p̄fectius esse q̄ cepit. **E**t sub hoc sensu tra-
 ctādo illū articulū pono tres cōclusiones. iij.
 p̄tra tria que i vnuerſo conspicio. scz finē. par-
 tes ⁊ ordinē. **P**rima cōclusio est q̄ ratōe fi-
 nis vnuerſū nō potuit fieri melius. nobili-
 us seu p̄fectius. **Q**uia illud cui⁹ finis ē nobi-
 lissimus. optim⁹ ⁊ p̄fectissim⁹. hoc nō p̄t me-
 liozari ex p̄te finis. vnuerſū ē h̄mōi. ergo rē.
Maior p̄z. **M**inor p̄bat. qz de⁹ ē finis totū
 vnuerſū. vt p̄z. xij. meth. ⁊ de⁹ ē nobilissim⁹.
Ipe em̄ ē nobil⁹ i fine totū nobilitatis. vt d̄r i
 eodē. xij. **I**pe etiā ē optim⁹. qz ipse ē summū
 bonū. ⁊ vltim⁹ finis. **I**deo de ipso d̄icit ibidē.

Articls 3

Co'do 1

Mouet aut vt desideratū z amatu. Ipse eti
 am deus est pfectissim⁹. qz vt prz. v. metaph.
 2 ipse habet i se vlr pfectōes oim generū. ¶ P.
 sicut exercit⁹ ordinat⁹ immediate ad impato
 rem seu ad summū pncipē nō pōt meliorari
 qz nō ad ducē. sic vniuersū cū immediate ordi
 nēt ad vltimū finē nō potest meliorari q ad si
 tū seu ratiōe finis. ¶ Secūda conclusio q vni
 uersūz pōt meliorari ratiōe ptiū bonitate acci
 den tali z nō bonitate essentiali. Quia illo mō
 quo ptiū vniuersū cōpetit melioratio. eo mō
 etiā cōpetit toti vniuerso. Sed ptiūz eisdēz
 manētibus puenit melioratio qz ad bonita
 tē accidentālē z nō eēntialem. ergo zc. Maior
 pz. qz sicut entitas totius cōstat ex entitate p
 tiū. sic bonitas totius ex bonitate ptiūz. Vi
 nor pz ex dictis i articulo pmo istius cōclu
 sionis. ¶ Itā conclusiōe doctores satis pcor
 diter tenet. posito q oīs pres vniuersū melio
 renē. Sed si aliqūe pres meliorarēt z nō om
 nes. tūc dicit aliqui doctores q ex hoc totū
 vniuersū nō efficerēt melius. qz tollerēt ppor
 tio ordinis. z ideo qzuis augeret bonūz ptiū.
 tū minuerēt bonū totū vniuersitatis. ¶ Sed
 illud nō valet. Quia ex hoc dicto sequerēt. q
 ex ppi incarnatōe bonū totius vniuersū fuisset
 1 diminutū. et ordo vniuersū fuisset interrupt⁹
 z reordinatus. Illud z sequēs ē valde horri
 dū i auribz fidelū. ¶ Cōsequētia pz. qz ex illa
 incarnatōe natura humana maximā psecuta
 est dignitatē z melioratōez. licet oēs pres vni
 uersū ex hoc nō fuerit meliorate. qz natura dā
 natorū spiritū nullā dignitatē vel meliora
 2 tiōnē ex hoc ē cōsecuta. ergo zc. ¶ P. post di
 em iudicij sol z luna meliorabunt. qz sicut di
 cit Isa. tūc lumē lune erit sicut nūc lumē sol.
 z lumē solis septē plr sicut lumē septē dierū
 Multe aut pres vniuersū nō erūt meliorate.
 sicut patet de bestijs. piscibz z plantis q corū
 penit. z tamē ordo vniuersū tūc nō mutabit in
 3 peius sed in melius. ¶ Tercia conclusio ē q nō
 mutatis ptiūz vniuersū tūc vniuersū qz ad
 ordinēz nō potest meliorari. Quia de⁹ qui est
 oim artifex pfectissima sua sapiētia pres vni
 uersū fm naturarū z pfectionū suarū expigētī
 am dispo suit et ordinauit. ergo non mutatis
 ptiūz vniuersū. non videt q ordo vniuersū
 possit meliorari. sed mutatis ptiūz melius
 videt q etiā bonitas originis augeat. quia si
 cur melioratis cordis i cythara dulcior resul
 tat melodia. sic melioratis singulis ptiūz.
 tūc in ipso ordine resultate diuina bonitas pfe
 ctius illuceat.

Cōclo 2

Tho. et pe
trus.

Cōtratho
mam.

Cōclo 3

Quantūz ad quat

Articls 4

tū articulū. vtrū deus possit facere aliud vni
 uersū illo vniuerso manēte. est notādū q vni
 uersū pōt duplr p̄siderari. Uno mō qz ad
 rōem nois. Alio mō qz ad realitatē vel rea
 litates exp̄ssam vel exp̄ssas noie vniuersū. ¶ Si
 pmo mō accipit vniuersūz. tūc nulla virtute
 posset fieri aliud vniuersū illo vniuerso manē
 te. Quia cū vniuersūz dicat ab vnitare. dicat
 em vniuersūz qz vniū solum. eo q p̄hice loq̄n
 do oia claudant sub vno pmo mobili. qd ver
 tit z mouet ab vno pmo motore. igit si pluri
 ficaret iā nō esset vniuersū. s; pōt pluriuersū
 eo q plura eēt mobilia p̄ma q a pluribus p̄
 mis motoribz verterent z moueret. et sic esset
 vniuersūz z nō eēt vniuersūz. qd est implicā
 tio z contradictōis. ¶ Si aut loq̄mur de vniuer
 lo qz tum ad res exp̄ssas noie vniuersū. tūc te
 neo conclusiōe affirmatiuā. s; qz deus pōt face
 re aliud vniuersū illo vniuerso manēte. z hoc
 vel simile huic vniuerso. vel nobili⁹ illo. Si
 militē ex p̄sibus ptiūz ist⁹ vniuersū illud
 aliud vniuersū zstitueret. nobilius si ex nobi
 lioribz ptiūz ipm vniuersū zstitueret. Et hāc
 p̄bo sic. Quia cā potēs pducere oēs pres ali
 cui⁹ totū cū debito ordine ad zstituentū ipm
 totū. pres inquā eque pfectas sic habite sunt
 i zsimili toto vel pfectioris. talis cā pōt p̄dux
 cere h̄mōi totū eque pfecte sicut acten⁹ est pro
 ductū. vel pfectior mō. Sed de⁹ oēs pres ad
 vniuersūz req̄sitas pōt pducere nō solū eque
 pfecte. verū etiā magis pfecte qz actenus sine
 pducere cū debito ordine ad zstituentū vniuer
 sum. qz zc. Maior ē noza de se. z minor pz ex
 p̄dictis i p̄cedētibz conclusiōibz. ¶ Sed zc
 illā conclusiōe ē Aristi. i. celi z mūdi. vbi mit
 1 multiplr p̄bare q impossibile sit aliū mūdūz
 sine aliud vniuersū esse. Un ex dictis suis po
 test argui sic. ¶ Illud qd est simplr pfectūz
 h̄ multiplicari nō pōt. mūdus est simplr pfe
 ctus. qz zc. ¶ P. si plures eēt mūdi. aut dis
 2 ferret solo numero aut sp̄. Nō pōt dari p̄
 mū. qz indiuidua solū numero d̄stina nō sūt
 p se in tēta a natura. vniuersū aut ē maxime in
 tentū. cū i se p̄tineat bonitatē oim. Nec scdm.
 qz cū vniuersū sit simplr pfectū. nulla sp̄s po
 test sibi de ficere. igit si eēt duo vniuersa specie
 d̄stina. iā neutz eēt vniuersū eo q neutz esset
 pfectū. ¶ P. si essent duo mūdi vel duo vni
 3 uersa. tūc essent duo p̄mi motores simplr vel
 saltē duo motores eque d̄stātes ab ipso deo

Cōclo 1

Cōclo 2

Opi. ant.

2

3

dñtia patet. qz vel illi duo mudi hñent duos
 motores eque p̄mos. vel ad min⁹ haberet du
 os motores eq̄lis p̄fectois qui rōne h̄m̄oi eq̄
 litatis eq̄liter distaret ab ip̄so p̄mo. s. ab ip̄so
 deo. **Falsitas** p̄sequeris p̄z. Quia si dat̄ p̄mū
 tūc eēt duo dij. **Si** scdm̄. tūc ī sepatis a ma
 teria essent aliqua plura solo numero dñtia.
 qz q̄ eque distat̄ a p̄mo nō p̄nt differre specie.
 4 **Utrūq̄** aut̄ illoz fm̄ p̄m̄ ē impossibile. **P̄**
 terra illius alterius mudi vel sp̄ violēter det̄
 neret̄ extra mediū istius mudi. vel q̄nqz natu
 raliter descēderet ad centz istius mudi p̄pter
 inclinacionē naturalē quā h̄ret ad essendū de
 or̄sum. quoz vtrūq̄ ē impossibile. **P̄** situs
 quē haberet terra ī alio mudo. aut eēt sibi na
 turalis. aut violētus. **Nō** naturalis. qz cor⁹
 cui⁹ naturalis situs ē sup̄ior illud ē formalis.
 Sed ille alius mudus p̄ p̄m̄ terra eius eēt
 sup̄ior celo istius mudi. ḡ illa terra eēt formā
 5 **sed** ille ist⁹ mudi. qd̄ ē incōnueniēs. **Nec** vio
 lētus. qz om̄e violentū ē p̄ter ordinē naturalē.
 sed pres mundi debet̄ habere ordinē natura
 lē. **Enam** dato qz violēter ibi maneret aliquo
 tpe. hoc tñ nō posset sp̄ durare. cū nullū violē
 tū possit eē p̄petuū. vt p̄hs ibidem air. ḡ q̄nqz
 naturaliter descēderet. qz ī de res mouet̄ na
 6 **turali** vbi detinet̄ violēter. **P̄** illud qd̄ con
 stat̄ ex tota sua materia nō est plurificabile. s̄z
 mds̄ stat̄ ex tota sua mat̄ia. **Maiores** et mior
 ponunt̄ ab **Aristo.** ibidē. **P̄** ex dictis alio
 7 **rū** pōt sic argui. **Deus** nō pōt facere illud qd̄
 si fieret eēt vanū r̄ sup̄flū. illa patet ī l. de ce
 8 **z mudo.** vbi dicit̄ qz deus r̄ natura nihil faci
 unt̄ frustra. **Sed** si fieret aliud vniuersum h̄
 eēt h̄m̄oi. qz vt dicit̄. i. phisicorū. frustra sit p̄
 plura qd̄ pōt fieri p̄ pauciora. **P̄** si fieret al
 ter mudus. vel fieret ī eodē loco cū illo mudo
 aut ī alio. **Nō** pōt dari p̄mū. qz tūc duo cor
 9 **pora** eēt simul ī eodē loco. **Nec** scdm̄. qz ex
 tra istū mundū nō est dare aliquē realē locū.
 vt p̄z. iij. phicor. vbi **Aristo.** reprobat̄ **Pita**
 gozā qui infinitū locū seu spaciū posuit extra
 sup̄remū celū. **Sed** p̄pter illa et p̄stia so
 10 **phismata** nō ē limutāda īnfin̄tra dei potētia.
Solutio. **Ad** ideo ad p̄mū dicendū qz esse simpliciter p̄fe
 ctū dupl̄ potest̄ intelligi. **Uno** mō absolute
 et om̄imode. **Alio** mō ī genere. **Primo** mō
 nō pōt multiplicari. vt sic em̄ solus deus ē p̄
 fectus. qui est vnus tm̄. vt patet. xij. metaph.
Alio mō p̄fecto simpl̄r non repugnat multi
 plicatio. **Plures** em̄ p̄nt esse substantie. quarū
 quilibet ī genere r̄ ī specie sua est p̄fecta. **Nō**
 licet vniuersum creatū secūdo mō dicat̄ eē p̄

fectū. tñ nō p̄mo mō. r̄ ideo multiplicari sibi
 nō repugnat. **Ad** scdm̄ dicēdū qz p̄prie lo
 quēdo vniuersū nec ē vnū numero nec vnū
 specie. sed est vnū vnitate ordinis rez differē
 tiā specie. **Ad** terciū nego dñtia. qz posset
 deus vnū mundū facere p̄fectiorē alio mudo.
 r̄ tunc primi motores sup̄remoz celoz h̄m̄oi
 mudoz nō distaret̄ eque a p̄mo principio. s.
 ab ip̄so deo. **Na**z prim⁹ motor sup̄remi orbis
 nobilioris mudi esset p̄fectior p̄mo motore al
 teri⁹ mudi. r̄ p̄sequēs minus distaret̄ a deo.
Sz posito qz illi duo mudi essent equalis
 p̄fectōnis. tūc phice loquēdo oporteret predi
 ctos duos motores eque distare a p̄mo p̄nci
 pio. qz p̄hi fm̄ p̄portione orbū posuerūt p̄o
 portione p̄fectōis appropriatoz motor. r̄ iō
 p̄pter eq̄litatē celoz illoz eq̄lū mundoz mo
 tores eoz essent equalis. r̄ p̄sequēs a deo eq̄
 distates. **Cōcedēdo** igit̄ qz isti duo mudi pos
 sint esse equalis. tūc dico qz scda ps̄ p̄sequer̄
 nō est impossibilis. **Ad** p̄batōnez dico qz de
 potētia dei absoluta p̄nt eē plures sepeate sub
 stantie solo numero differētes. vt īncēdo p̄ba
 re libro. ij. dist. iij. **Ad** quartū dicendū qz
 neuz illoz incōuenientiū sequeret̄. **Ad** p̄ba
 tionē dicendū qz terra alterius mudi nullam
 inclinacionē haberet ad centz illi⁹ mudi. sed
 haberet naturalē inclinacionē ad cētū seu ad
 mediū illius mudi ī quo creata eēt a deo. r̄ iō
 nō violēter sed naturaliter quiesceret ī medio
 eiusdē mudi. **Un** si illa terra moueret̄ versus
 centz illius mudi. tūc nō descēderet sed pot⁹
 ascēderet. quia nō posset moueri versus cētū
 istius mudi nisi moueret̄ versus circumferētiā
 celi illius mudi ī quo esset creata. **Mot⁹** aut̄
 ad circumferētiā p̄prie loquēdo ē motus sur
 sum. sicut a circumferētiā ad mediū ē motus
 deorsum. **Ad** quintū dicendū qz ille situs
 esset naturalis terre alteri⁹ mudi. **Ad** p̄batōz
 dicendū qz illa terra nō esset sup̄ior celo istius
 mudi. qz sicut ī isto mudo accipit̄ sursum r̄ de
 or̄sum. sup̄ius r̄ inferi⁹. p̄ compationez ad ea
 q̄ sunt īntra istū mundū r̄ nō extra. nā appro
 pinquatio ad celi circumferētiā est esse sur
 sum seu sup̄ius. sed appropinquatio ad cētū
 est esse deorsum. sic eodē mō esset ī alio mun
 do si deus faceret aliū mundū. **Ad** sextū
 dicendū. qz licet illud quod cōstat̄ ex tota sua
 materia nō sit plurificabile virtute naturalis
 agētis quod ī sua actione materiā p̄supponit
 poterit tñ plurificari virtute diuina q̄ materi
 am simul cū re materiali p̄ducit. r̄ ī sua actio
 ne nihil p̄supponit. **Ad** septimū nego mi
 13

Alij ad id

Solutio.

Ad 1

Ad 2

Ad 3

Ad 4

Ad 5

Ad 6

Ad 7

nozē. Ad pbationē d' icendū. q' posita alteri⁹ mūdi creatione. tūc nō fieret p plura qd' eque bñ fieret p pauca. qz sicut istud vniuersū est necessariū nō superflū p rebus istis vniuersi. sic illud vniuersū nō esset superflū p rebus illius vniuersi. **Ad** octauū dicendū q' fieret in alio loco. qui tamē locus nō pcederet illius mūdi pductionē. sed simul cū ipso mūdo deus hmoi locū pduceret. Sicut em' productionē illius mūdi non pcessit aliquis locus realis in quo fieret ille mūdos. s; deus simul pduxit locū z locatū. sic eodē modo fieret si deus aliū mūdū produceret. Nā sicut in illo mūdo aqua est locus terre. aer locus aq' ignis locus aeris. sphaera lune locus ignis. z sic ascendēdo vsq' ad supremū celū semp corpus circūdans est locus corporis circūdati. Cū autem puentū est vsq' ad supremū celū. hoc nō dicit esse in loco sic q' sit in aliquo. cum extra ipm nullū sit corpus. sed si dicit esse in loco. s; solū dicit p tanto. quia ipm est circa aliquid. vt patz. iij. phisicoz. sic eodē mō fieret d' alio mūdo. si deus aliū mūdū pduceret. **Ad** argumentū principale dicendū q' minor nō est vera. accipiēdo pceptū p simplici cogitatione eius. cui⁹ nō possumus reddere sufficentē rationē. Ad pbationē dicendū q' heatus Aug'. ibi p verā rationē intelligit cause assignatōem. Nō licet de oia pduxerit quorum possum⁹ reddere rationē quare expediat ea esse producta. ex hoc tñ nō sequit quin deus multa possit facere que nō occurrūt nostre rationi. z de quibus nescimus reddere sufficentē causaz. qz deus plus potest facere qz nos possumus intelligere cū ratiois assignatōe. vt patet p Augu. in epla ad Volustanū. vbi sic ait. Demus igit' deū aliquid posse quod nos fateamur nos iuestigare nō posse. In rebus em' mirabilibus tota ratio facti est potētia facientis. Cū igit' maior z eius pbatio solū sint vere accipiēdo cogitationē sine omni assignatōe cause vel rationis. z sub hoc sensu minor est falsa. vt iam visum est. qz posset homo cogitare vni aliud vniuersū integratū ex tant nobilibus creaturis. q' in fama z ignobilior creatura illius vniuersi esset nobilior et pfectior nobiliori z pfectioni creatura istius vniuersi. z sic semp ascenderet in cogitatōe sua in pfectionibus creaturaz illius vniuersi fm pportione qua ascendit ab infima creatura istius vniuersi vsq' ad supremū. quo facto nullū esset dubiū quin tale vniuersū esset melius z pfectius isto vniuerso. qz totū constās ex no-

bilibus et pfectionibus ptibus etiā equali manente ordine melius z pfectius esse videt. Ideo patet q' argumentū nō cludit. quia i quo sensu vna ppositio nū suaz est vera. i eorūdem sensu altera est falsa.

Distinctio quadragesima quinta. z quadragesimal sexta.

Sim de volū

tate dei. Postq' magister de re/ minavit de diuina sciētia ac potentia. nūc in in ista. xlv. distinctione tractat de diuina voluntate z eius efficacia. Et diuiditur in duas ptes. Nam pmo tractat de diuine voluntate efficacia negatiue ostendēdo ipsā diuinā voluntatē nūq' esse nō efficientē. Secundo tractat de ipsa positiue. ostendēdo ipsā semp fuisse z esse efficacē. distinctione. xlvij. ibi. Volūtas quippe dei. Prima in duas. qz primo agit de voluntate diuina z eius efficacia. Secundo circa hmoi efficaciam mouet quedam dubia. distinctione. xlvij. ibi. Dicunt que stio. Prima in duas. Nā primo tractat d' voluntate diuina quasi diffinitioe seu descriptioe. Secundo psequit d' ea diuinitate. ibi. Hic nō est ptermittendū. Prima in duas. qz primo agendo de diuina voluntate ostendit qd' sit Secundo innuit quantū possit. ibi. Hec itaq' summe bona. Et hec diuidit in duas. Quia primo pmitit diuinā voluntatē esse tante efficacie q' ipsa nullā causā habet supra se. z ipsa est causa omnū. Secundo probat intēti. ibi. Volūtas ergo dei. **S**equit illa pars. Hic nō est ptermittendū. Et diuidit in duas partes. Nam primo pmitit hanc diuisionē q' dei volūtas quādoq' accipit pprie. quādoq' improprie. Et psequit istius diuisionis partem primā. Secundo subdiuidēdo psequit secundā. ibi. Aliquādo vero. Et hec in tres. Quia primo voluntatē dei improprie dicitur accipiēdo dei voluntatē p his que sunt signa voluntatis sue. diuidit in quinq' membra. que sunt pceptio. prohibitio. consiliū. pmissio z opatio. Secundo psequitur conuētum de primis tribus. Et tercio psequit siml' de duobus sequētib. Secūda ps ibi. **I**ō autē pceptio. Tercia ibi. Permissio quoz **S**equit distinctio. xlvij. Dicunt que stio. Et diuidit in duas partes fm q' circa diuine voluntatis efficaciam duo dubia mouet. Quorū primū est. vtz deus velit aliqd' bonū

Ad 8

Ad pncipale argumētum.

Marginal notes on the right side of the page, including the page number 'Dist. XLV' and various commentary lines.

fieri qd tamē nō fiet. Scdm vtrū deus nolit aliquod malū fieri quod tamē extra rei volūtatē fiet. Primo ergo prosequit primū dubium. Secūdo secundū. ibi. Ideoq; cum conseret. Prima i duas. Nā primo arguit duplici auctoritate qd diuina volūtas nō semp implet. Secūdo ostēdit qualiter hmoi argumētis respondet. ibi. Sed audiamus solutores. Sequit illa pars. Ideoq; cū cōstet. Et diuidit in duas partes. Nā primo circa predictū dubiū recitat magister duplicē opinionē. Secūdo p̄sentēdo vni opinionem ponit suaz determinatōem. ibi. Si quis diligēter. Prima in tres. Nā pmo vtrāq; opinionē recitat. Secūdo motiua vtriusq; opinionis insinuat. Tercio motiū illius opinionis quā non tenebit; destruit et firmat. Secūda ibi. Qui em̄ dicit. Tercia ibi. D. s. Aug. ait. Sequit illa ps. Si quis diligēter. Et diuidit i tres pres. Nā pmo qd deus nō velit fieri mala triplici rōne p̄cludit. Secūdo p̄tra p̄clusā veritatē obijcit. Et tercio hmoi obiectōes tollit. Secūda ibi. Iā sufficēter. Tercia ibi. Qui bus facile. Circa istas duas distinctōnes quero hanc questionē.

Quā volūtas rei sit immediata causa creaturaz. Et videt qd nō. Quia illud qd ē oīmo imutabilē non pōt ēē immediata cā effectus mutabil. sed volūtas diuina ē oīno immutabil. et oīs creatura ē mutabilis. ergo rē. Contra. volūtas artificis ē immediata causa eoz que ab eo p̄cedūt per modū artis. sed omnes creature p̄cedūt a deo per modū artis. Maior patet. vi. metaph. vbi dicit. qd p̄ncipiū artificiaroz ē volūtas. Minor etiā patet. qz verbo diuino oīa sunt p̄ducta. De ipso em̄ dicit Joh. i. Omnia p̄ ipm facta sunt: et sine ipso factū est nihil. Sed vbi diuinū est ars diuina. Juxta qd Aug. vi. de trini. ca. vlti. ait de verbo diuino. qd ē ars oīm potētis atq; sapientis dei plena rationuz oīm viuētū. Patet etiā illa minor Sap. vii. vbi dicit de deo. qd est oīm artifex rē. Hic q̄stioz sunt vidēda. Primo vtz i diuis sit volūtas. Secūdo de eo qd querit. Et hoc q̄stū ad dist. xlv. Tercio vtz deus velit mala fieri. Et quarto vtz bonū sit mala fieri. Et h̄ q̄stum ad dist. xlvi.

Articulus 1 Quāru ad primū articulū. vtz in diuis sit volūtas. dico qd volūtas nō solum virtualiter veruētā formalit

ter ponēda est in deo. Quia illud quod dicitur p̄fectōem simplr formaliter est i deo. vt testatur omnes sancti doctores. Sed volūtas dicitur p̄fectōem simpliciter. qz cū sit potētia essentialiter libera. in quocunq; reperitur melius est ipm qm nō ipm siue ipm p̄fectius inuenit. hec est em̄ conditio p̄fectionis fm Ansel. **¶** Si cur cognitionē sensitīuā sequit appetitus sensitīuus. sic cognitōem intellectuā sequit appetitus intellectuā siue volūtas. sed deus habet cognitionē intellectuā. ergo rē. **¶** Vbi cūq; reperitur delectatio cūq; libertate ibi vere reperitur voluntas. Quāuis em̄ bestie delectent. qz tamē magis ducunt suis delectationib; qm eas ducant. et magis agunt qm agant. ideo carentes libertate nō sunt domini sui actus. nec p̄sequēs habent voluntatē. Sed deo cōuenit summe delectari cū libertate. Cum em̄ delectari magis consistat i immobilitate qm i motu. vt dicit. vij. ethicor. deus q̄ immobilis ē p̄ se et p̄ accidēs. et ab intra. vt patet. viij. phisicor. et xij. metaph. maximas h̄z delectatōes. Propter qd dicit. vij. ethicor. Deus sp̄ vna delectatōe gaudet. Et xij. metaph. dicit. qd intelligere diuinū est valde voluptuosum. Et ideo deus p̄fectissime habet volūtatē. fm Damasc. li. iij. ca. xij. Angelis autē et homib; conuenit volūtas fm q̄ sunt imago diuine nature. q̄ est voluptuosissima et arbitrio libera. **¶** Illud quod est de integritate et p̄fectione intellectualis nature vere reperit in deo. voluntas ē hmoi. Maior p̄z. qz natura diuina ē p̄fectissime intellectual. Minor ē p̄b. qz nō min⁹ volūtas que ē appetitus intellectuā est d̄ integritate intellectualis nature qm appetitus naturalis sit de integritate nature cognitōe carentis. vel appetitus sensitīuus de integritate nature sensitīue. sed nō esset p̄fecte graue qd naturaliter nō appeteret esse deorsum. nec eēt p̄fecte sensitīuū qd nihil appeteret fm sensum. q̄ nō eēt natura p̄fecte intellectual q̄ careret volūtatē q̄ appetit aliqd fm noticiā intellectuā. **¶** Sed forte dicit qd de rōe volūtatē ē qd moueat mota. vt patet. iij. de aia. ipsa em̄ p̄us mouet a bono appetibili qm aliqd moueat ab ea. sed deus oīa mouet et a nullo mouet. Juxta illud Boetij. Immo p̄ in te manēs das curra moueri. **¶** Rūdo q̄ illa maior nō ē vera nisi de tali volūtatē q̄ mouet p̄pter aliquē finē distinctū a se siue extrinsecū. Sic autē nō ē de deo. Ipse em̄ oīa mouet. nō p̄pter aliqd acquirendū tali motu. sed p̄pter sui p̄prietatē bonitatis. q̄ instātia nō valet.

Instantia
Solutio

Quantus ad secun

dum articulu. utrum volūtas dei sit immedi

ata causa creaturarū. pono duas conclusiones.

Loco 1 Prima est q volūtas dei est cā omnis cre

ature. Quia quicqd pcedit ab aliquo agen

te libere. illius causa ē volūtas pducētis. sed

ois creatura pducitur a deo libere. g. rē. Ma

ior patet. qz libertas ē pncipalis pprietas vo

lūtatis. g. qd ducit alicui oīno libere hoc rō

ne volūtatis videt sibi ducere. Minor pate

bit infra libro. ij. dist. i. Et hec est intentio be

Amos 2

Loco 1

Instantia

2

Solutio

Ad 1

Ad 2

q volūtas diuina est causa sufficiens. Ad pro

Instantia

Solutio

Loco 2

Sotfrid

Marginal notes on the right side of the page, including 'Dist. XLV' at the top and various smaller annotations.

atius ad effectus depictu quasi manus pictoris. tamē sigillū cere impressū immediatus se habet ad effectū in cera causatus q̄ manus q̄ imprimunt ip̄m. cuius tota ratio est. quia imago parietis nō erat exemplar factiuū respectu imaginis pictre. sicut imago sculpta in sigillo est exemplar factiuū respectu imaginis impressi se ipsi cere. **¶** Minor patet fm om̄es doctores.

2 **¶** Res opposite modo compantur ad intellectum nostrū z ad intellectum diuinū. quia sciētia intellectus nostri causat a rebus. sed sciētia intellectus diuini ē causa rerum. vt ait cōmentator. xij. metaph. **¶** Sed in nobis p̄mo fit motus a rebus ad intellectus. et mediantē intellectu ad voluntatem. ergo e cōuerso fm nostrū modū intelligēdi in diuinis modus causandi res ē quasi quidā motus a voluntate ad intellectū. deinde ab intellectu ad

3 **¶** Illud quo p̄ductū assimilatur producenti illo p̄ducēs immediatus se habet ad effectū z immediatus p̄ducit. quia vnūquodq̄ p̄ducit sibi sile inq̄tum potest. **¶** Sed creature potissime assimilatur deo q̄stum ad rationes ideales que pertinet ad intellectū diuinū z nō ad voluntates. ergo zc. **¶** Sed istis nō obstantibus teneo cōclusionē primā. **¶** Et anteq̄ istū motus respōdeam: possūz ztra hanc opinionē arguere sic

1 **¶** Illud cuius actus sic se habet q̄ ip̄o posito om̄ino sequit rerum productio: hoc immediatē se habet ad rerū p̄ductionē q̄ illud cuius actus posito potest nō sequi rerū p̄ductio. **¶** Sed posito actu volūtatis diuine. puta q̄ deus velit creaturā producere. tūc necessario sequit p̄ductio creature. et posito actu intellectus nō sequit necessario rerum p̄ductio. **¶** Nam deus multa scit p̄ducere que nunq̄ producent. tamē omnia que deus vult p̄ducere om̄ino producent. ergo zc. **¶** In ordinate se habentibus p̄ modūz medij z extremū plus distat extremū ab extremo q̄ extremū a medio. **¶** Et in agente libere z a p̄posito velle est mediū inter scire z opari. **¶** Et deus in p̄ductione creature agit libere z a p̄posito. ergo velle suū immediatē se habet ad p̄ductionē creature q̄ suū scire. **¶** Maior patet. **¶** Probo minore. patet em̄ q̄ opari est vltimū. z p̄ sequēs vnū extremū. in agēte em̄ a p̄posito opari p̄supponit velle z scire. quocunq̄ em̄ illorūz deficiente illud nō esset p̄fecte agens a p̄posito. sed velle p̄supponit scire. quia bonū cognitū est obiectū voluntatis. ergo patet q̄ velle mediat inter scire

2 **¶** z opari. z p̄ consequens habet intentū. **¶** **¶**

qualē ordinē realē habent aliqua in his in quibus differunt realiter. talem ordinē rationis habent in his vbi differūt fm rationē. **¶** Sed in nobis actus volūtatis realiter differēs ab actu intellectus immediatē se habet ad operationē artis q̄ actus intellectus. vt patet p̄ aristotē. vi. metaph. z. iij. de anima. **¶** Etia Algasel in metaphica sua tractatu. iij. exp̄sse dicit q̄ volūtas immediatus mouet q̄ intellectus. ergo in diuinis vbi volūtas z intellectus soluz differūt ratione: volūtas immediatus se habet ad opus productōnis ad extra q̄ intellectus salte fm rationē. **¶** Ad primā illaz rationū dicendū q̄ maior nō est vera. q̄ p̄supponit falsum. s. q̄ aliquod exemplar sit factiuū.

¶ Nullū em̄ exemplar retinēs rationē exemplaris est factiuū. Exemplar em̄ est ad quod respiciens artifex producit simile sibi. **¶** Ad p̄bationē dicendū. q̄ cū imprimit sigillū in ceram. tunc figura sigilli non se habet vt exemplar. sed potius se habet vt instrumentū instrumentis. **¶** Sicut em̄ mediate acutie ipsius securis artifex diuidēdo partes cōtinui inducit aliquam formā. cuius forme exemplar non est securis. quis sit instrumentū artificis. sic cum diuidit cera p̄ impressionē sigilli. sigillum nō debet dici exemplar figure in cera. q̄ uis legitime possit dici instrumentū ipsius imprimētis. **¶** Si em̄ esset exemplar. tūc oporteret q̄ sigillato: faciendo figurā in cera respiceret figurā in sigillo. z ad instar seu similitudinē sigilli cum aliquo instrumentū sculperet ipsam cerā. z tūc de plano pateret q̄ sigillum nō esset factiuū. nec immediatus attingeret cerā q̄ manus ipsius sculptoris. **¶** Cū autē imprimit: tunc cōcedo q̄ sigillū sit factiuū. non tamē est exemplar. sed est instrumentū. **¶** Si em̄ cecus imprimeret sigillū. nihil minus cera figuraret. z tamen patet q̄ cecus in tali impressionē nō vteret sigillo tanq̄ forma exemplari. quia nō posset sigillū inspicere. **¶** Etia minor nō est vera. quia idea in mente diuina nō est pprie loquendo factiua. sed ē illud quod deus aspiciens ad eius similitudinē liberavoluntate p̄ducit ad extra illud qd creat. **¶** Ad

Solutio Ad 1

Ad 2

Extra got indum.

Et ipse intellectus. **E**tiam minor deficit. quia cum bonum cognitum sit obiectum voluntatis. ergo actus voluntatis presupponit actum intellectus. **S**ed in nobis modum cognoscendi. et per omnia talis motus quem isti fingunt in diuis. non potest sic in pace ex parte voluntatis. quod excludat voluntatis immediatam. **A**d 3 quod ad reprobationem. **A**d terciam obiectum quod maior deficit rationem in naturalibus quam in artificialibus. **I**n naturalibus quod dicitur. quod filius magis assimilatur patri quam semi. quous semel immediatus se habeat ad generationem quam ipse pater. **D**eficit etiam in artificialibus. quod in artificialibus artifex assimilatur productum ipsi exemplari. et tamen exemplar non coniungit immediate ipsum effectum productum per se loquendo. nisi si fieret per accidens. ut patet ex predictis. **S**ed 2 predicta conclusio est alia solennis opinio quam ponit in diuisis preter intellectum voluntatem potentiam executiuam qua deus immediate producit omne illud quod ad extra producit. **S**ed ne ad patris nimis plene teneat. ideo recitat dicitur rationem istam opinionem differo versus ad. viij. dist. secundum librum. ibi intendit tractare de potentia executiuam. quam isti doctores ponunt in angelis preter intellectum voluntatem. et tunc ea que hic omitto plenius recitabo.

Ad 3

Opi. hen. x gan.

Di. xvi. Art. 3

Quantum ad terci

um articulum. utrum deus velit mala fieri. secundum quod duplex est malum. scilicet malum culpe. et malum pena. **E**t secundum hoc pono duas conclusiones. **P**rima est quod deus non vult fieri malum culpe. **Q**uia idem est fieri deo auctore quod deo volente. ut ait Aug. in libro. lxxxij. questionum. **S**ed deo auctore non sunt mala culpe. ut ait ibidem Augustinus. ergo nec deo volente. **S**ed deus non potest esse malus. ergo deus non vult fieri mala. **A**n cedens pater. quod ipse est essentialiter bonus. **P**ropter quod dixit Christus in euangelio. Nemo bonus nisi solus deus. **P**robatio. **M**erito. quod qui vult malum culpe ille malus est. sed ille qui vult fieri malum culpe ille vult malum culpe. ergo a destructione consequens si deus non potest esse malus. sequitur quod non vult fieri aliquod malum culpe.

Opi. 5 conclusionem

Sed contra illud est quedam opinio quam magister recitat in ista. xvi. dist. quod ponit quod quous deus non vult mala. tamen ipse vult fieri mala. **Q**uia sicut deus non scit falsum. quod scia euerorum. et quod non est non coniungit scire. ut dicitur. i. posteriorum. tamen ipse scit aliqua esse falsa. quod aliqua esse falsa est verum. sic deus non vult malum. quod non potest velle nisi bonum. tamen ipse vult esse malum seu fieri malum. quod esse malum seu fieri malum est

bonum. quia est occasio multorum bonorum. **S**ed potest illa opinio confirmari sic. **A**liqua mala fiunt. ergo deus vult fieri mala. **A**n cedens patet. quod multa mala contingunt. **C**onsequenter probatur. quod cum deus voluntas sit omnipotens. igitur impossibile est fieri illud quod deus non vult fieri. **S**ed si sapiens volens aliquid quod vult omne illud sine quo illud quod vult nullatenus potest. sed deus est sapientissimus vult scire si os mala pari ab aduersariis. quam passio cum sit illatio actus nullo modo potest esse sine mala actione aduersario. **S**ed tamen. **S**ed vel deus vult mala fieri. vel non vult mala fieri. illa patet. quod deus est liber affirmatio vel negatio. ut dicitur. iij. meth. **S**ed vult tunc habet propositum. si non vult. tunc voluntas dei non est omnipotens. quod multa fierent causa et de facto prederet quod ipsa dei voluntas non impediret. **S**ed dicitur Aug. in enchiridion. **N**on fit aliquid nisi omnipotens fieri velit. sed multa mala quod dicitur fieri. **S**ed vel deus vult mala fieri. vel deus vult mala non fieri. **S**ed dicitur dari non potest. quod nihil potest fieri deo nolente. iuxta illud **D**exter. xij. **D**icitur in dictione tua cuncta sunt posita. et non est que tue possit resistere voluntati. **S**ed dabitur propter hoc habet propositum. **S**ed illa non concluditur. **Q**uia omnis voluntas ordinata et virtuosa. aut volendo vult finem. aut ea que sunt ad finem. sed voluntas dei est ordinatissima et virtuosissima. et malum culpe nec potest habere rationem finis. nec eorum que sunt ad finem. **S**ed tamen. **M**aior patet ex pluribus locis libri ethicorum. **M**inor patet quantum ad primam sui partem. **S**ed quantum ad secundam partem potest probari sic. **F**inis et optimus sunt idem. ut dicitur. ij. ethicorum. et v. meth. sed malum culpe non est optimum. ut patet de se. ergo non potest habere rationem finis. **I**tem deuiatio a fine non habet rationem eorum que sunt ad finem. **S**ed malum culpe est quedam deuiatio a fine. **S**ed nullus vult malum nisi aliquo errore receperit apprehendat ipsum sub aliquo speciei apparere boni. sed deus non potest recipi. **M**aior patet per Dionysium in de di. no. ubi ait. quod nullum agens aspiciens ad malum agit quod agit. **M**inor sicut patet. quod deus est sapiens infinite. **S**ed si deus vellet fieri mala. tunc non esset beatus sed miser. **M**erito est falsum. ergo tamen cedens. **F**alsitas. **M**erito patet. **P**robatio. **M**erito. quod ille est miser qui vult aliquid fieri quod ipse facere non potest. nec secundum rectam rationem fieri potest. sed deus non potest facere peccatum. nec potest fieri peccatum secundum rectam rationem. **S**ed tamen. **A**d primam partem. **S**ed in di. no. dicitur quod non est sile de falso et de malo culpe. quod falsum est esse verum. sed malum esse vel fieri non est bonum. **A**d probationem dicitur. quod sicut non omnis occasio mali est mala. sic non omnis occasio boni est bona. **A**d secundam partem dicitur quod sententia non est vera. **A**d probationem dicitur quod si ly non vult accipit per simplicem negationem volit

Contra opinionem

Solutio

Ad 2

tiōis. tūc pōt de multa nō velle q̄ tñ nō sūt d̄
volūtate ei⁹. q̄uis sint pter volūtate eius. et p
p̄ns talia nec sūt volūta nec nolūta. q̄uis pos
sint dici pmissa. **Ad** terciū nego maiorē. nō
em̄ optet sp̄ eē volūtū a deo sine q̄ nō pōt esse il
lud qd̄ vult deus. q̄ sufficit q̄ sit pmissū vel p
potētiā dei nō p̄hibiti. q̄uis lege diuina sit p/
hibiti. **¶** Forte dicef q̄ pmissio sit signū vo
lūtatis. sicut p̄ p̄ m̄gr̄m in lra. q̄ pmissiōz vo
cat voluntate signū. i. signū volūtatis. **Sed**
de nō p̄t ostēdere falsum signū. cū sit oīno ve
rat. q̄ qd̄ deus p̄mittit hoc videt velle. **¶** Rñ
deo q̄ pmissio pp̄ue loquēdo nō ē signūz vo
lūtatis diuine que sit de malo fiēdo. sed est si/
gnū volūtatis de bono ordinādo ex ipsis mal
Et illa ē intērio. b. **Aug.** in ench. vbi ait. q̄ oī
pōtēs deus nō p̄mittet fieri aliqd̄ malū nisi
adeo eēt oīpōtēs q̄ sciret de mal̄ elicere bonūz.
Ad 4. **¶** Ad q̄ntū d̄d̄z cū dicit. vel de⁹ vult fieri ma
lū vel nō vult. hic ē aduertēdū q̄ ly non vult
vel accipit diuisim p̄ duabz p̄ribz orōnis.
puta vt non ē aduerbiū negādi. et vult: ē ver/
bū terciē p̄sone istius vbi volo vis. aut acci/
pit iūctim seu p̄p̄sitate p̄ vna p̄re orōis. grā/
maticē loquēdo de p̄ribz orōis. puta put ē ver
bū terciē p̄sone descedēs a nolo qd̄ i scda p̄so/
na habet nō vis. et i terciā p̄sona h̄z non vult.
Primo mō ly non vult ē simplex negatio vo
lūtōis. **Sed**o mō non ē negatio volūtōis. s̄z ē
volūtō negatiōis. **Primo** mō vult et nō vult
opponit d̄dictōrie. **Sed**o mō opponit q̄i d̄
rie. **Primo** igr̄ mō accipiēdo h̄ ē vera. de⁹ n̄ vult
malū fieri. q̄ ad d̄tate illi. p̄p̄ōnis sufficit q̄
malū fiat p̄ter volūtate diuā. **Sz** scdo modo
n̄ ē vera. q̄ tūc eēt sensus q̄ fieret d̄ voluntate
diuina. puta n̄ solū deo n̄ volēte sed fieret etiā
deo nolēte. **Ad** q̄ntū d̄d̄m q̄ sicut p̄z p̄ ma
gistz. dist. xlv. volūtās dei q̄nq̄ accipit pp̄ue
et sic dicit volūtās bñ placiti. et hec volūtās est
vna tm̄. sicut ē vnus de⁹. **Et** de hac voluntate
dictū est sup̄ius q̄ p̄tra eā nihil p̄t fieri. q̄uis
pter eā multa p̄tra fiant. **Q̄nq̄** vō accipit lar
ge et q̄si m̄taphorice. et sic q̄nq̄ modis acci
pit volūtās dei. p̄pter qd̄ sc̄ptura q̄nq̄ loqui
tur plurali d̄ volūtate dei. iuxta illd̄ ps. **Ma**
gna opa d̄ni exq̄sita in oēs voluntates ei⁹. **Et**
sic appellat volūtās signi. iuxta q̄nq̄ q̄ vidē/
tur eē signa diuine voluntatis. s̄. p̄ceptio. p̄hi
bitio. p̄siliū. p̄missio et opatio. q̄ alio nomie di
cūt impletio. **Et** illa q̄nq̄ q̄ voluerit p̄t comp
hēdere hoc versiculo. **P̄cipit** et p̄hibet. p̄/
mittit. p̄silit. implet. **Pro** p̄cepto et consilio
accipit volūtās **Math.** vi. cū dicit deo patri

Fiat volūtās tua sicut i celo et i terra. **Et** istis
duobz modis multa fiūt non solū p̄ter volū
tate dei. verum etiā p̄tra voluntate dei. **Et** sim
istū intellectū ait **Aug.** in libro de spū et lra.
Infideles d̄ dei voluntate faciūt cū eius enā
gelio non credāt. **Sed** pro p̄missione et opa
tione accipit in p̄posito ab **Aug.** cū ait. **Non**
fit aliqd̄ nisi oīpōtēs deus fieri velit. q̄ post
hec vba subdit **Aug.** imediate. vel sine do vt
fiat. vel ipse faciēdo. vbi p̄ hoc q̄ dicit sine do vt
rangit p̄missione q̄ est signū volūtatis diuine
respectu maloz modo quo sup̄ius dictū est.
p̄ hoc q̄ dicit. vel ipse faciēdo. tāgit signū vo
lūtatis diuine quod ē impletio seu opatio.
Et p̄ hoc etiā p̄z ad argumētū. q̄ **Aug.**
ibi non loquit p̄tate de voluntate bñ placiti. q̄
ē volūtās pp̄ue dicta. de q̄ loquit illa opinio
falsa p̄ qua induci p̄dictas ratiōes. **Ad** se
xtū dicendū. q̄ neutra illaz p̄p̄ositionū ē p̄ce
deda nectio. **Quia** pōt p̄cedi media. s̄. hec. de⁹
non vult malū fieri. **Forte** dicef. fieri et non
fieri sūt d̄dictōria. s̄z inter d̄dictōria nō est da
remediū. **Respondet** q̄ licet malū fieri et na
lū non fieri sint p̄tradicōria. tamē hec due. de
us vult malū fieri. et deus vult malū non fie
ri. non sūt p̄tradicōria. eo q̄ hoc verbū vult.
quod ē p̄dicatū i vtraq̄ p̄p̄ositione vtrobiq̄
accipit affirmatiue. **In** p̄tradicōrie autē p̄
pōnibz p̄dicatū affirmatū i vna debet negari
in alia. ideo d̄do mediū inter p̄dictas duas
p̄p̄ositiones non dat mediū inter p̄tradicō
ria. **¶** **Secda** p̄clusio. **Deus** vult malū pene. **Cōdo** 2
Quia illud quod habet ratiōz boni hoc vult
deus. sed malū pene est bonū. et h̄z ratiō ē bo
ni. ergo r̄c. **Maio** 3. q̄ deus vult omne bo
nū. **Probatio** minoris. q̄ correctio mali ha
bet ratiō ē boni. sed malū pene debite inflicti
ē correctio mali. ḡ r̄c.

Quantus ad quar **Articls** 4
tū articulū. vtz bonū sit mala fieri. pono du
as p̄clusiones p̄formiter ad p̄cedēta dicta in
tercio articulo. **Prima** ē q̄ malū culpe fie
ri non ē bonū. **Quia** illud qd̄ non ē bonū illi
us vsus et generatio non ē bona. illa pater. q̄a
cui⁹ vsus ē bonus et cui⁹ generatio ē bona ipsū
quoq̄ est bonū. vt patz. iij. topicoz. ḡ a destru
ctione p̄sequētis. qd̄ non ē bonū illius vsus et
generatio non ē bona. **Sed** malū culpe non ē
bonū. vt se paret. q̄ ipsum est p̄uatio bo
ni. ergo malū fieri quod ē vsus vel generatio
malū non ē bonū. **¶** **¶** si oppositū i opposito. 2
3 4

Ad 6
Instantia
Solutio

Cōdo 2

Articls 4

Cōdo 1

[Marginal notes in a smaller script, partially obscured and difficult to read.]

et oppositum in opposito. Sed bonum fieri est bonum. ergo malum fieri est malum. Maior ponit philosophus in topicis. Minor de se patet. Et confirmat. quia motus specificat a terminis ad quos sunt. Sed malum fieri terminat ad malum. ergo malum fieri est malum.

Instantia

1 Sed oppositum istud potest argui sic. Cuius visus est bonus ipse quod est bonum. ut patet ex dictis in prima ratione per conclusionem. sed deus male facit bonum vult. ut patet per Augustinum. xi. de civitate dei. **S**ed hoc iustum est bonum. sed mala fieri est iustum. Maior patet. Minor probat. quia quod iuste a deo permittitur hoc est iustum. sed malum culpe fieri iuste a deo permittitur. ut patet in glossa super illud Apocalypsis. Qui in sordibus est sordescat adhuc. **S**ed illud quod est causa boni maxime illud est bonum. scilicet malum fieri quoniam quod sunt causa boni maxime. Maior patet. quia effectus non est potentior causa. Probat minor. quia crucifixio christi fuit causa maxime boni. scilicet liberationis tonus generis humani. et tamen ipsa fieri fuit malum. aliter non peccassent iudei a quibus peccavit illud fieri. **S**ed tunc. **A**d primum dicitur quod duplex est visus rei. Unus naturalis ad quem res dicitur sui natura ordinabilis est. Alius accidentalis ad quem res ordinatur non ex sui natura sed ex voluntate vultus. De visu primo modo dicto maior est vera sed non de visu secundo modo dicto. Sic enim potest quod bonis male vult. Multi enim vult bono vi no ad malum evertatis. et malis bonum vult. sic homo sanctus persecutione mala vult bonum. cum ad laudem dei ipsam patienter tolerat. Tu igitur minor peccat de visu secundo modo dicto. quia malefacta ex sui natura non sunt ordinabilia in bonum visus. quoniam hoc possit fieri ex bona voluntate vultus. igitur ratio non excludit. **A**d secundum dicitur quod maior non est vera in sua totali universalitate in quantum ly omne distribuit iustum tamen per iustum per se quod per iustum per accidens. quia licet illud quod est per se iustum sit bonum. hoc tamen non semper est verum de eo quod est per accidens iustum. hoc enim potest esse malum. sed malum fieri quod visus per accidens possit esse iustum. tamen per se non est iustum. **A**d tertium dicitur quod sicut frigus quoniam quod per accidens est causa caloris. sic quoniam quod malum non per se sed per accidens est causa boni. quoniam ex hoc non sequitur quod malum fieri sit bonum. quia causa per accidens in quantum homo nec formaliter nec virtualiter operatur effectum seu perfectionem effectus. **A**d formam igitur argumenti dicitur quod maior non est vera. de eo quod est per accidens causa boni. **E**t cum dicitur in minore quod malum tunc. verum est per accidens. **A**d probandum dicitur quod licet passio christi quantum ad meritum patientis fuerit causa per se nostre liberationis. quia ut sic fuit bona. tamen quantum ad malitiam inferentis non fuit

Solutio. Ad 1

Ad 2

Ad 3

ca liberationis nostre nisi valde per accidens. ut sic enim fuit mala. **S**ecunda conclusio est hec. quod malum pene fieri est bonum. Quia illud quod bene leges manutinent et pax universi promouet hoc est bonum. malum pene est homini. **S**ed tunc. Maior patet de se. Minor habet per ethicorum quantum ad primam partem. ubi sic dicitur. Legibus oportet esse ordinata nutritionem. **E**t paucis interpositis sequitur quod illa nutritio fiat. Multi enim necessitati. magis quam sermone obediunt. et iacture quam bono. **P**ater etiam secunda pars minoris. quia sicut eradicata zizania bonae herbe melius nutritio creantur. sic per malum pene destructis vel emendatis malis hominibus magis inualeat pax et tranquillitas universi. ergo tunc. **A**d argumentum principale dicendum quod voluntas divina simul cum immutabilitate habet summam libertatem. et ideo non solum necessarium effectuum verum etiam contingentium potest esse causa. vel mediantibus causis secundis. vel immediate per se ipsam sicut sibi placuerit et videbitur expedire. ergo argumentum non concludit.

Secundo 2

Ad argumentum poci pale.

Distinctio quadragesime septima et quadragesimo octava.

Voluntas quip

pe dei tunc. **H**ic magister tractat de divine voluntatis efficacia ipsa considerando positum. **E**t dividit in duas partes. Nam primo considerat universalem homini efficaciam. Secundo considerat humane voluntatis ad divinam voluntatem conformitatem et concordiam. distinctione. xlvij. ubi. **S**ciendum est. Prima in duas. Nam primo ostendit omnia fieri secundum divinam voluntatem. Secundo ex dictis ostendit oriri incidentem dubitatem. ibi. **D**is verbis **E**t hec in tres. Nam primo tangit dubitatem. Secundo apponit solutionem. **E**t tertio predictorum facit recapitulationem. **S**ecunda ibi. **V**erum ut supra. **T**ercia ibi. **E**t predictis tunc. **S**equitur. xlvij. distinctio. **S**ciendum est tunc. **I**n qua magister considerat humane voluntatis conformitatem ad divinam voluntatem. **E**t dividit in duas partes. Nam primo ostendit magister quod conformitas in voluto. puta si homo illud idem vult quod deus vult. non semper facit esse bonam hominis voluntatem. et converso si homo non vult illud quod deus vult. hoc non semper facit malam hominis voluntatem. **S**ecundo ostendit quod bona dei voluntas quandoque potest impleri per malam ho-

Marginal notes on the right side of the page, including a large initial 'U' and various smaller annotations.

minis voluntate. Secunda pars incipit ibi Illud quoque etc. Et hec dividit in quattuor partes. Quia primo ponit intente veritatis de terminatione. Secundo instat p vnam obiectione. Tercio hmoi obiectionis subiungit solutione. Quarto ostendit q ex pdictis solunt plures questiones que fieri possunt circa xpi ac ceteroz sanctoru passione. Secunda ibi Sed ad hoc opponitur sic. Tercia ibi. Ad quod respondentes. Quarta ibi. Ex quo soluit. Circa istas duas vltimas distinctiones primi libri quero hac questionem.

Utrum si deus aliquid de nouo vellet qd non voluit ab eterno ex hoc realiter mutaret. Et videt q no. Quia real mutatio no potest fieri i aliquo nisi duobus modis. Uno mo q aliquid realiter i eo acquiratur. Alio mo q aliquid realiter in eo reperdatur seu ab eo auferat. Sed realis actio etiam i creaturis continuata potest terminari de nouo ad aliquod obiectu ad quod primo no termina- bas sine hoc q in agente aliquid acquirat vl aliquid reperdat. nec p sequeas agens ex tali terminatione alteratur. ergo eterna dei volitio ad aliquod nouu volutu poterit terminari absq omni ipsius dei mutatione. Maior pars. Probo minorē. quia cu visus fertur i aliquid primo indistincte eade visio continuata succet- siue terminatur ad plura distincte t nibil ibi repditur. nec aliquid de nouo acquirit. eo q eadem visio continuatur. ergo etc. Contra. im- possibile est fieri transitu de contradictorio in co- tradictorio nisi fiat mutatio i aliquo. sed no velle velle sunt contradictoria maxie du sumu- tur respectu eiusde. q si de nouo aliqd vel- let qd no voluit ab eterno eet transitus de d- ctorio in contradictoriu. t i volito non e necesse fieri tale mutatioem. g esset in volere. Illa as- sumpta pbo. l. q talis mutatio no esset nccio in volito. quia sicut ex hoc q deus voluit ab eterno antixpm esse in fine mundi. no fuit ab eterno aliqua mutatio in antichristo. sic si de- us nuc de nouo vellet antichristu esse in fine mundi. ex hoc no fieret aliqua mutatio nuc in antichristo. qz nihil nuc esset d antichristo quod esset capax illi mutatiois. Circa illas duas vltimas dist. pmi libri qtuoz sut vide- da. Primo de eo qd querit. Sed vtru aliqd eius tra diuina voluntate possit eade re sub pcepto. Et hoc qstum ad distinctionem xlvij. Tercio vtz teneamur nraz volutate pformare diuine volutate. Et qro i q de- beat esse hmoi coformitas. Et hoc qstum ad

dist. xlvij. et vltima.

Quatuor ad primu

Articls 1

articulu. vtz si deus aliqd de nouo vellet qd non voluit ab eterno ex hoc realiter mutaret. Dicendu q deus nihil pot velle in futurz seu de nouo quod no voluit ab eterno. Quia cu diu velle mensuret nuc eternitatis. ergo in ipso nulla poterit esse successio. Sed i eo esset necessario successio si deus nuc vellet q primo no voluit. qz velle t no velle respectu eiusdez voluti ab eade volutate dicit. et p ois non pnt esse simul. qz ppter necessario vnu succe- det alteri. nec p sequeas poterit mensurari nuc eternitatis i quo nulla pot esse successio. Et pfirmat. qz mensura ppria e vnigenia cu men- surato. igitur no existente successione in men- sura mensuratu opret q sit simul totum. Si deus vellet aliquid de nouo quod ab eterno no voluit. tunc necessario intrinsece mutaret t esset pfectibilis pfectione ab essentia sua rea- liter differere. sequeas est impossibile apud phos t theologos. Probo contra. quia si deus vellet aliquid de nouo quod prius non volu- it. vel hoc fieret nouo actu volutiois. vel hoc fieret ppter nouam habitudine eius ad hu- iusmodi volutu. Si primo mo. tuc de plano habet ppositum qstuz ad vtruzq incouenies- tentu in sequeate. Si dat scdm. tuc seqtur ide incoueniens. qz sicut nouitas in re mota vt mota e necessario psumponit nouitate mo- tionis. sic nouitas voluti vt volutu est neces- sario psumponit nouitatem volutiois. t sic seq- tur ide quod primo. qz noua habitudo volu- tatis ad volutu psumponit nouitate voluti vt volutum est. t p sequeas nouitate volutiois.

Edo

Confirmat

Instantia

Sed forte dicit pma rom q nuc eterni- tatis ppter sui illimitatōem excedit tps et e- istas tps. Sic igit d dictiona sibi iuncte pnt succedere in diuersis nuc tps. sic pnt sibi succedere in eode nuc eternitatis quod coeri- stit omibus nuc tps. Contra scdm ratio- nem sic. Deus potest facere de nouo qd no fecit ab eterno sine sui mutatioe. ergo potest velle de nouo quod non voluit ab eterno absq su- mutatione. Antecedens patet ex fide. quia cre- dimus deum mundu pduxisse in tempe. Co- sequentia videt ex hoc patere. qz non minus distans facere t non facere. qz velle t no velle ergo etc. P. deus vult nunc Judam eedā- natu. t qnq no voluit eum esse damnatum. quia qd dū viuunt hoies nuc deus vult omis

2

3

hōies saluos fieri ⁊ ad agnitōz vītatī pueni re. vī dicit. i. ad Thi. ij. ḡ vult aliqd dē nūc qd tūc non voluit qm̄ Judas vixit. qd ē p̄tra p̄clusionē i se. Maior p̄z. qz si dē nūc nō vel let iudā esse damnatū. ipse vtiqz nō eēt dāna/ tus. qz vī p̄z i li. Vester. ca. xij. i dīcōe dei cū tra sūt posita. nec ē qui sūe possit resistere volū ti. Propter quod. b. Aug. in enchir. ait. Ro/ gādus est deus vt velit nos facere. qz necesse ē fieri si voluerit. Sed illa nō concludunt.

Solutio. Ad 1

Ad primū igit dicendū qz quis possit esse successio in talibus que pprie tpe vel diuer/ sis nūc tēpīs mensurant. qz talibus eternitas vel nūc eternitatis coexistit tanqz aliena men/ sura. in illis tamē qui pprie mensurant eterni/ tate seu nūc eternitatis sicut sunt act⁹ imma/ nētes in diuis. ⁊ quoz p̄portio ē velle diuinū nequaqz pōt eēt successio. qz da oppositū. tūc non erit p̄portio mēsurati ad ppriā suā mēsu/ rā.

Ad 2

Ad scdm̄ ddm̄ qz creatio cū sit actō trā/ siēs nō mēsurat nūc eternitatis. sed nūc tēpīs vel aliqua alia mēsurā. vt patebit in scdo li/ bro. qz actio ⁊ actiuū vt actiuū est. mēsuratur eadē mēsurā. qz nūc em̄ corpus celeste fm̄ sui naturā nō mēsurat tempē sed euo. tamen vt mouet mēsurat eadē mēsurā q̄ mor⁹ suus mē/ surat. ⁊ ideo nō ē simile ⁊ velle diuīno qd pro/ prie mēsurat nūc eternitatis. ⁊ ⁊ p̄dicti op̄atōi bus trāseuntibus.

Ad 3

Ad terciū ddm̄ qz sic dē iudā nūc vult eēt damnatū. sic voluit ab eter/ no qz nūc eēt damnat⁹. qz cognouit ab eterno sic iudā op̄ari in tpe. qz suis demeritis erigen/ tibus merito esset damnādus. ⁊ nunc dēleret esse damnatus. Nec obstat auctoritas illa qz deus vult omnes homines saluos fieri. qz illa volūtas est p̄ditionalis. puta hac cōditiōne stante qz ipsi obseruent eius mandata. nō ob/ seruātes igit hanc p̄ditionē sine aliq̄ sui mu/ tatione deus eterna volūtate vult certis suis tēpībūs esse damnatos.

Articls 2

Quantūz ad secun

Loclio

dū articulū. vtz aliquis exns p̄tra diuinam voluntatē possit cadere sub p̄cepto. dicendū qz qñqz illud qd a deo p̄cipit non ē fm̄ volun/ tatē dei. immo pōt esse p̄tra eā. licet illud pro/ pter quod p̄cipit sit d volūtatē dei. sic apparū it cū dñs p̄cepit Abraē immolationē filij sui Isaac. Cōtra em̄ voluntatē dei fuisse qz Isa/ ac fuisse immolatus. ⁊ innoxius sanguis ef/ fusus. tñ ⁊ voluntatē dei fuit pbatio ⁊ mani/ festatio fidei abraē. que fides ex h̄ relucebat.

qz ipse p̄pter deū nō obstāte dilectōe vnici filij ⁊ libera matre geniti volebat parere māda to. Circa illā tamē materiā ab aliquibus di/ cit. qz omne quod a deo p̄cipit est a deo volūtū voluntate aīcedente. quis possit esse nō vo/ lūtū volūtatē p̄sequēte. sicut dicit apparere d̄ p̄cepto imolatōis Isaac. Sed illud ar/ guit ab aliquibus ⁊ nostris sic. Volūtatēs q non sunt op̄posite nō pōt esse ⁊ oppositīs. Sed oppositū imolationis Isaac fuit a deo volūtū volūtatē p̄sequēte. ḡ illud qd p̄cipie/ bat nō poterat esse volūtū volūtatē aīcedēte cū volūtatē aīcedēs nō sit opposita voluntati p̄nti. Et p̄firmat. qz si volūtas p̄ntis posset eēt ⁊ opposito eius qd est volūtū volūtatē aī/ cedēte. tūc cū dē volūtatē aīte velit p̄tā non fieri. ipse volūtatē p̄ntē posset ea velle fieri. qd ē in cōueniēs. Sed qd sit ⁊ p̄tione. illa tñ nōcō nō p̄cludit. Ad p̄mū igit ddm̄ qz volūtatēs q̄ sit ⁊ oppositī nō sūt oppositē ne/ cessario. nisi ille volūtatēs absolue ⁊ simplr sint d̄ eis. Si em̄ vna volūtas eēt vno oppo/ sitoz s̄b p̄tōe. alia p̄t eēt opposito illi ab/ solute. quis volūtatēs nō sūt oppositē. Sz sic ē i p̄posito. vt patuit i arti. p̄ri. p̄cedēti. qz volūtas dei aīte ē oīs hōies saluos fieri. sub hac p̄ditōe si faciāt ea que p̄cepit. ⁊ q̄ congru unt ordini nature humane respectu sine salu/ tis. voluntas tñ dei p̄ntis q̄ d̄ voluntas sim/ plr ⁊ absoluta ē q̄ ille saluet. scit em̄ dē cū bñ finalr recessuz. ⁊ q̄ ille nō saluet. qz scit deus qz ipse mala sua voluntate aueret se finalter a dño. Ad cōfirmationē ddm̄. qz quis bñ p̄tetur qz nō semp̄ cuiuslibet oppositū qd dē vult volūtatē aīcedēte possit velle voluntate p̄ntē. nō tamē p̄bat qn̄ alicui⁹ volūtū volūtatē aīcedēte oppositū possit velle voluntate p̄ntē. ⁊ ideo ē ibi manifesta fallacia p̄ntis. Non em̄ sequit si vltis affirmatiua sit falsa. qz p̄p̄ h̄ p̄ticularis affirmatiua sit falsa. sic i p̄posi/ to ⁊c. igit p̄firmatio nō p̄cludit.

Opinio

Cōtra opi nionē.

Cōfirmat.

Ad 1

Ad 2

Quantum ad terci

Di. xlvij. Articls 3

Loclio 1

um articlū. vtz teneamur n̄rāz volūtatē p̄for/ mare dñe volūtatē. dico qz sic. qz oīs q̄ tenet ad alic⁹ obediciā tenet suā volūtatē p̄forma/ re volūtatē illi cui tenet obedire. sed oīs hō te/ net obedire deo. ḡ ⁊c. Quilibet tenet velle qz sit sanct⁹ ⁊ bone vite. cum igit voluntas dei sit sanctificatio n̄ra. vt patz p̄ aplm̄. igit qui/ libet tenet volūtatē suā voluntati dñie con/ formare. Quilibet tenet velle saluari. sz dē 3

Ad 2

Ad 3

Marginal notes on the right page, including 'Dicit. X. H. C. A.' and other commentary.

4 **P.** q̄cūq; i actōe sua pprijs suis p̄saris vi
ribz p̄t deficere. tenet se ei cōformare cui p se
inest rectitudo. in cui⁹ p̄formitate p̄manēdo
nequaq; p̄t deficere. sed ois creata volūtas i
sua actōe p̄t deficere. ⁊ sola dei volūtas ex
sua natura sic ē recta q̄ om̄e illud qd sibi p̄for
mat rectificat. ⁊ ois hō suā volūtatē dīne vo
lūtatē tenet p̄formare.

5 **P.** q̄libz hō tenet vo
lūtatē suā p̄formare tali regulē i quā fin suā
naturā reducit regulāda. s; volūtas dīna est
tal regula. q; ansel. i. deceptu h̄gali. c. iij. p
bat. q; i alijs vrbz a volūtatē nō p̄t cē p̄cm.
Nā cū de legē eis iposuit vt volūtatē obediāt
obediēdo ei faciunt q̄ tenent. p̄pter qd in eis
p̄cm ⁊ iniusticia eē nō p̄t. volūtas autē iue
diare reducit ad volūtatē diuinā.

Instantia

S; for
te dicit q̄ relatiua eq̄pantie dicunt ad uertē
nā. sed p̄formitas ē relatio eq̄pantie. ⁊ si volū
tas nra p̄formaret voluntati dīne. tūc ecōtra
volūtas dīna p̄formaret volūtatē nre. qd ē fal
sū ⁊ impossibile. ⁊ tē. q; dato q̄ aliq̄ relatiō
eq̄pantie fm nomē sit inter nos ⁊ deū. bt̄s cī

Solutio

Johes dicit i canōica sua. q; files ei erim⁹. qm̄
vidēbim⁹ eū sicuti ē. silitudo autē ē relatio eq̄
paritē. ire t̄m nō est eq̄pantia i tali relatiōe.
q; nos dependem⁹ a deo. ⁊ nō ecōuerso. nā ta
les silitudines ⁊ p̄formitates innascunt⁹ ex h̄
q; nos q̄tū possum⁹ ipm̄ imitamur. ⁊ nō ecō
uerso. **S;** do dico q; q̄tū ad ea volūta q̄ de
us vult volūtatē aīcedere. s; tenemur nram
volūtatē p̄formare volūtatē dīne. q; volūtatē
dei aīcedere q̄libet ordinat iuitā etnā. **S;**
q̄tū ad ea q̄ de⁹ vult volūtatē dīne. nō optet
quēlibet suā volūtatē dīne volūtatē i oibz cō
formare. ita q; talia velit. q; volūtatē dīne de
us vult damnādos eē damnatos suo tempe.
quod si alicui p̄staret volūtas sua in hoc nō
posset se conformare diuine volūtatē. cū con
tra oēm inclinationē. ⁊ p̄ cūtra omnē vo
litionē sit p̄petue cruciari. In alijs vero peno
sis euentibus a deo volūtis. puta in morte pa
rentū. ⁊ etiā in morte ppria. si alicui deus ta
lia se velle reuelaret. estimo q; si talis homo ef
set p̄fectus in caritate. ipse voluntatē suā dīni
ne volūtatē p̄formaret. ⁊ diceret cū aplo. Cu
pio dissolui ⁊ esse cū xp̄o. Si s̄o ad huc ē im
p̄fectus. tūc sufficit nō trīstari.

Lōdo 2

Articls 4

Quantuz ad quar
tuz articulū. in quo debeat esse p̄formitas no
stre volūtatē ad diuinā. est ad q̄tendū q; d

volūtatē q̄nq; loquimur large. et sic appetit⁹
sensitiu⁹ q̄nq; appellat volūtas. q̄nq; pprie.
et sic voluntas est potentia p̄tis intellectiue.
Et hec p̄t adhuc cōsiderari duplicif. Uno
modo q̄tū ad motus p̄mos venētes ex na
turali instinctu sine deliberatiōe p̄uia. ⁊ vt sic
dicif volūtas naturalis. Alio mō put mor⁹
vel actus ei⁹ sequif deliberatiōē. ⁊ vt sic dicif
voluntas deliberatiua. **P**rimus igit duobz
modis nō oportet insistere. q; planū est q; ac
cipiendo voluntatē p̄ appetitū sensitiuoz na
turali. tūc i his que tristat ⁊ nocua sūt sen
sui vel nature nō possumus volūtatē nostrā
p̄formare voluntati diuine. Si em̄ deus vel
let me mori. vtq; appetitus me⁹ sensitiuus ⁊
naturalis instinctus hoc abhorrerēt ⁊ refuta
rent quantuz in ipsis esset. Propter qd Da
mas. li. iij. ca. xxij. vult. q; quēlibet res natura
liter desiderat esse. Et ibidē ait. q; deus factus
homo hoc desiderū habuit ⁊ mori timuit.

Sed loquēdo de voluntate tercio mō dī
cta pono tres cōclusiones. **P**rima ē q; ad re
ctitudinē nostre volūtatē requirit nccio: vt
velim⁹ om̄e illud qd em̄dēt ⁊ sine ambigui
tate nobis constar deū velle simpliciter et ab
solute. Quia ille nō est verus amīc alicui⁹ q;
volūtatē sua ab eo discordat i iustis et ratioā
bilibus. sed habēs rectaz voluntatē est amīc⁹
dei. ⁊ omne quod deus vult est iustū ⁊ ratioā
bile. ergo tē. **M**aior patet p̄ Tullū qui dī
cit ad p̄fectam amicitia spectare idem velle ⁊
idē nolle. Et. ix. et bicozū ait Ansto. q; p̄trarie
tas voluntatū dissoluit amicitia. Et. ij. rbe
toricozū dicit. q; ratio amoris consistit in pro
curare alicui que in volito ipsius sunt. **M**
nor patet q̄tū ad partē primā. q; in can. p̄
mo dicit spona ipsi deo. Recti diligūt te. Pa
tet etiā q̄tū ad secundā partē. q; cū vo
luntas diuina sit ipsa equitas ⁊ rectitudo. et
obliquari nequaq; possit. ideo omne qd vult
est iustum ⁊ rationabile. **S;** omnis homo
habens rectam voluntatē tenet velle illud cu
ius oppositū si p̄tingeret necessario tolleretur
dei p̄fectio. Sed si fieret oppositū illius qd
deus p̄cise ⁊ determinate vult fieri. tūc tollere
tur diuine volūtatē p̄fectio. ⁊ tē. **M**aior p̄.
q; ois amīcus vult illud cui⁹ oppositū tollit
p̄fectionem et honorem amīci quem diligit.
Mnor etiā patet. q; si fieret oppositū illi
us quod deus diffinitiuē ⁊ determinate vel
let. tūc vigor ⁊ p̄tās diuine voluntatis tolle
retur. ipsa em̄ esset inualida. al̄s non contin
geret oppositū eius quod ipse determina

Lōdo 1

2

Quantuz ad
quar
articulū
in quo
debeat
esse
p̄formitas
no
stre
volūtatē
ad
diuinā
est
ad
q̄tendū
q; d

3 re vellet. **P.** sup illud ps. **N**o adhefit mihi cor prauu. dicit glo. Prauu cor: et distortu h3 qui no vult illd quod deus vult. Et in eadem glo. dicit. q. volutas dei est regula cui oportet nos conformari. **S**ed contra hoc sunt quidam doctores dicetes. q. ad rectitudinem voluntatis no requirit q. conformetur se voluntati diuine i omni voluto qd scim? deum velle. Quia bna virgo m? maxime doluit de passione sui dilectissimi filij. qua tamen passionem non dubitauit esse de voluntate dei. **S**ed hoc no videtur quis velle de quo dolet. ergo volutas virginis matris no fuit conformis voluntati diuine in voluto. et psequens volutas beate virginis matris no fuisset recta. quod est nephas dicere. **P.** Christus appropinquate passionis sua dixit. vt patet in euangelio. Pater si fieri potest: transeat a me calix iste. verumtamen no mea volutas sed tua fiat. ergo christi voluntas que recessissima fuit no erat conformis voluntati diuine. **P.** sequeret q. aliqs deberet velle sibi subtrahi gratia dei et a deo separari. qd est ptra oes rectitudinem voluntatis. qz recta volutas no potest velle separari ab eo a quo deperet omnis sua pfectio. **P.** Probatio psequente. qz aliquis habes recta voluntate scit si ceciderit in peccatum. q. deus vult q. ei gratia subtrahat. et q. sequeretur q. aliquis deberet velle suam peccataz damnationem. psequens est impossibile. sicut patet ex auctoritatibus quas adduxi supius distinctio. i. q. ij. **P.** Probatio psequente. qz deus vult aliquoz hominum peccataz damnationem qui tamen pnuic habet recta voluntate. ergo si reuelaret hoc talibus hominibus. tunc iuxta predictam conclusionem ipsi teneretur hoc velle. **P.** quod deus consultit hoc vult. sed no tenet quilibet velle quod deus consultit. ergo no tenet quilibet velle quod deus vult. **P.** arguunt quidam alij. q. nulla voluntas creata possit conformari voluntati diuine. Quia nullu simplr finitu potest conformari ei quod est simpliciter infinitu. **S**ed ois volutas creata est simplr finita. et voluntas diuina est simpliciter infinita. ergo etc. **P.** sequeret q. volutas creata adequeret diuina voluntate. falsitas pntis p3. **P.** Probatio pntie. qz qecqd attingit aliter totaliter hoc ad equat ipm. lz ome qd conformat simplr simplici h totalr ipm attingit. qz vel penes no attingit ipm. et tunc in nullo conformabit ei. vel si attingit tunc totaliter attingit. als no est simplr simplex. **S**ed illa no concludit. **I**deo pmo argua ptra illa opinionem fortificando pma con-

Petrus auctoritate reoli et plerumque alij istud.

Alij ad id

Contra opinionem.

sionem. **S**ed istis motibus respondet **P.** primo igit argua sic. **S**icut se habet intellectus creatus ad intellectum diuinum. sic voluntas creata ad voluntatem diuinam. sed nullus intellectus potest esse rectus seu verus si taliter est difformis ab intellectu diuino q. cognoscat illud quod intellectus diuinus no cognoscat. ergo nulla volutas creata poterit esse recta si i voluto no est conformis diuine voluntati. **M**aior pars. **P.** Probo minore. qz cu diuinus intellectus sit omnino verus. si circa aliqd obiectum intellectus creatus intelligeret oppositum eius quod intelligit intellectus diuinus. talis intellectus creatus de necessitate est falsus. **P.** h3 habes recta voluntate manente hmoi rectitudine non potest licite facere contra voluntatem diuinam. ergo nec potest licite velle contra voluntatem diuinam. **A**ncedens p3 **P.** Probatio pntie. qz qd licitum est velle licitum est facere. **P.** no minus deficit a rectitudine repugnans diuine voluntati qz repugnans diuine pudentie. **S**ed vt ait Aug. impius est cui no placet diuina pudentia. **P.** recta voluntas debet hoc velle quod in diuina oratione petit a deo fieri. sed in signum q. ois dei voluntas fieri petat. ideo comprehenditur in ipsa diuina oratione dei voluntas tam in celo q. in terra. **D**icit em ibi. **F**iat voluntas tua sicut in celo et in terra. **P.** ois ordinata voluntas debet pponere velle diuinum seu velle diuine voluntatis suo proprio velle. illa p3. qz da oppositu. tunc hmoi voluntas nec est recta nec ordinata. qz puerteret ordinem. qz no pponeret qd ois no e pponendu. **S**ed si aliq voluntas no conformaret se i voluto diuine voluntati. illa no pponeret velle diuinum suo proprio velle. sed potest e contrario. q. talis voluntas no esset ordinata. nec pntis recta. igit argumeta no concludunt. **A**d pma igit rōez alteri? opiniois dōz q. quis gl'osa pgo m? ineffabilr doluerit de dolore passionis filij sui. tñ volutas sua no fuit difformis a voluntate diuina. qz sic de p? voluit filium suum sustinere passionem et mortem p salute humani generis. sic tñ h voluit voluntate deliberatua. lz maxie doluerit et passa sibi fuerit voluntate naturali vl voluntate sensitua pur appetit? sensitiu? de q. voluntas. **E**t cu dicitur in mozi. **I**llud non videt quis velle de q. dolet. illa e falsa. si dolor et velle referunt ad distinctas vires anime. sicut i pposito sunt referenda. **S**ic em aliqs potest valde dolere de amara potione. vel de mēbri abscissione fm appetitum sensituum. et tñ voluntate deliberatua vult illa. sic in pposito. **A**d secundam patet p iam dicta. qz illa verba christi

Solutio.

Ad

Ad

Voluntas creata...
 Intellectus creatus...
 Sicut se habet...
 Intellectus diuinus...
 Ergo nulla...
 Maior pars...
 Probo minore...
 Intellectus sit...
 Intellectus creatus...
 Talis intellectus...
 De necessitate...
 H3 habes...
 Recta voluntas...
 In diuina oratione...
 Ideo comprehenditur...
 In ipsa diuina...
 Dicit em ibi...
 Ois ordinata...
 Debet pponere...
 Illa p3. qz da...
 Tunc hmoi...
 Qz puerteret...
 Sed si aliq...
 Ret velle diuinum...
 Sed potest e...
 G. talis voluntas...
 Nec pntis recta...
 Ad pma igit...
 Opiniois dōz...
 Quis gl'osa...
 Sic tñ h voluit...
 Lz maxie doluerit...
 Et cu dicitur...
 Illud non videt...
 Illa e falsa...
 Sic em aliqs...
 Valde dolere...
 Sed in pposito...
 Ad secundam...
 Illa verba christi

referenda sunt ad voluntate prout dicit natu/ ralis ad appetitu sensitivum. Si em xps vo/ luntate deliberativa no voluisset respectu illu/ us passionis illud quod pater voluit. tunc p

Ad 3 humanu genus redemisset. Ad tertia ne/ go sequentia. Ad pbatione dicendu q sub/ tractio gratie non est simplr et absolute a deo volita sed dditionaliter. puta sub hac dditoe. si ille ceciderit in pctm. q no est ad pposituz. qz conclusio posita e de his q deus vult simplr et absolute. Un notate e aduertendu q qn de/ us vult aliqd dditionaliter. tuc qcuqz vult oppositu illius dditionis adiecte. ille pot vel le oppositu pdicti voliti quod deus voluit sb illa dditione. pmanente tn dformitate volu/ tatis illius homis ad voluntate dei. Da igit q aliqs hns recta voluntate sciat q si morta/ liter peccaverit deus vult auferre graz ab eo. ille debet velle oppositu illius dditionis. pu/ ta debet velle no peccare. tuc sine dformitate sue volutatis ad voluntate diuina pot velle q deus gratiam no auferat. Forte dicitur q ille no vult oppositu illius dditionis. qz for/ te vult mortaliter peccare. Tuc respondeo q talis coipso q velle mortaliter peccare. ia no haberet recta volutate. et pns argumentu no eez conclusioe pmissaz q supponit rectitudi ne volutatis. Ad quarta dcedo nego d/ ctia. Ad pbatoes pz p ia dicta. qz ex quo talis ho pnc supponit hre recta volutate. vtiqz p tuc hz graz. et pnc de no vult damnatioez il/ li nisi sub hac dditoe. si finaliter recesserit si/ ne gra. Etia in pbatoe dntie assumit vnu falluz qd ammo impossibile. qz mimu inco/ uenies i deo e impossibile. Sz incouenies ee videt q alicui reuelet ei d damnatio. qz daref sibi materia respandi de dei misericordia. ideo no e estimandu q alicui reuelatoe veridica reue/ let ei eterna damnatio. Si tn aliqs pciperet hmoi reuelatione. ille vel debet tale reuelatio/ nenon putare esse a deo sed a demone. q velle/ etia qnqz bonos hoies ponere in desperatione

Instantia

Solutio

Ad 4

Uel si no posset vincere tale ceptu qn puta/ ret tale reuelatione sibi facta ee a deo. tuc non/ deberet putare tale sniam ee vltimate diffinitu/ ua. sed magis aminatoria. sicut dicitu fuit ni/ muis Jone. iij. Adhuc qdragita dies z ni/ mie subuertet. Et io talis homo eo cautius z melius debet ordinare vita sua deo humili/ ter supplicado. vt sibi sua pctā dimittat. z in/ gra ac caritate vsqz in finem custodiat. Ho/ test etia dicit q ille due rones no sunt dclusi/

sione. qz deus simplr et absolute non vult gre subtractione. nec alicui homis damnatioez. sed solu vult talia voluntate pmissina. Un z deus no vult nos talia velle. Tuus signum est. qz appetitu talibus contrariu quasi natu/ raliter indidit nature ronali. Ad qm a dcedu q no pstat nobis euideter q deus velit il/ lud simplr qd p modu silij nobis insinuat. Si tamē alicui pstat euideter q deus hoc velle simpliciter. tuc si talis haberet volunta/ tem rectam. z in rectitudine pmanere deberet. oporteret eu in hmoi volito voluntate suam pformare volutari diuine. talis em insinua/ tio absolute volutatis diuine eqpolleret pce/ pro. pta qd qz facies pdit rectitudine volu/ tatis. Ad sextaz dcedu. q qzuis finitu no possit coformari infinito entitatie. pot tn ei pformari obiectiue. sic. q volutas finita z in/ finita tendant in ide obiectu dformibus acti/ bus. puta q ambo circa ide obiectuz eliciant actū volitionis. vel ambo actū nolitionis.

Ad 5

Ad 6

Ad 7

Durand

Ad septima pz p idē. qz argumentu pcedit de dformitate entitatie vel dimensia z no de obiectiua. z io no ead ppositu. Probat etia qda doctor pdicta dformitate no ee neciaz. z arguit sic. Nihil e necessariu fieri nisi hec neci/ tas oriat ex natura rei. vel ex pcepto superioris. Sed re volita a deo non sp tenemur ex natu/ ra rei velle. als si deus veller damnatioez ali/ cui ille teneret ea velle. quod est pta Aug. i/ li. de trini. vbi ait q omnes homines natura/ liter volut esse beati. Nec ex pcepto. qz nul qs legitimus hoc esse pceptu. Si cut tenemur voluntate nostra dformare volutari diuine. sic tenet subditu volutate sua ppta dformare volutari sui plati cui subest vice dei. Sed si p/ lar diceret audiete subdito. volo q hoc fiat/ subditus adhuc no teneret hoc facere nisi p/ latus pciperet ei vel insinuaret se velle huc sub/ ditum hoc facere. ergo a simili no tenet quis in pticulari velle illud quod deus vult nisi h/ sibi precipiat vel insinuet q deus vult ipsum hoc velle. ergo zc. Nullus tenet ad illd sine quo pot saluari. sed sine tali coformitate pot qz saluari. Dato: pz. Probat mior. qz sine hmoi dformitate volutas hominis pot manere bona. vt pz p Aug. in li. enchiridion. vbi ait. q aliqn bona volutate homo vult qd deus non vult. vt puta. bonus filius vult pa/ trem suum viuere. et deus no vult eum viuere. quia vult q moriat. ergo zc. qnqz co/ tingit q duo homies quoz vterqz bonus est volunt opposita ptradictoria. puta vn vult

1

2

3

4

q̄ pluar. ⁊ alij vult q̄ n̄ pluar. **S**icut etiā q̄n q̄ r̄tingit inter angelos in celo. q̄z sicut patz in **D**aniele. angelus princeps persarū restitit angelo qui voluit liberationē iudeorū post se ptuaginta annos captiuitatis sue. **E**t vt ibi patet. sanctus **M**ichael consensus cū angelo iudeorū. sed planū est q̄ traditoria volentes nō possunt eidē volūtati se conformare in voluto. ergo vnus illoz volūtas nō erit conformis in voluto diuine volūtati. ⁊ p̄ p̄seq̄ns nō tenebit ad hoc. quia als peccaret n̄ obseruādo ad quod teneret. **E**tiam addunt hic quidā de nostris doctoribz. q̄ illa sit intentio fratris **E**gidij. q̄z si alicui r̄staret de certo dēū velle mortē patris sui. tūc dicunt fratrē **E**gidij dīcēre q̄ sufficit nō repugnare voluntati diuine. sed nō repugnare nō dicit positue cōformitatē ad voluntatē diuinā. licet neget op̄positā p̄netatē. **S**ed vt breuiter me c̄p̄p̄ diā de isto vltimo dicto. dico q̄ falsum imponit fratri **E**gidio. **N**am. i. s̄marum distinctiōe. p̄lviij. q̄. vltima frater **E**gidius dicit sic. **S**i nobis ē notū diuinū volūtū. tūc fm̄ volūtātē deliberatiuā ⁊ rationalē debemus illd̄ velle. **E**t si nō ratione sui. ratione tamē illius ordinis quia est a deo volūtū. fm̄ quē quādam bonitatē p̄trahit. **E**t subdit infra. **N**on oportet tamen viatores adeo conformari diuinis volūtis appetitū deliberatiuo vt comprehēderet. vt si deus vult mortē patris alicuius. bonus filius tenet eam velle in q̄ntum ē a deo voluta. sed nō oportet vt in volendo eā de ea gaudeat. sed sufficit nō trīstari. **S**icut non oportet fortem fm̄ p̄hm̄. iij. ethicoz. gaudere in p̄iculis bellicis. sed sufficit non trīstari. **B**eati autē cū cognoscunt aliquid volūtū a deo: de liberatē illud volunt. ⁊ se gaudent velle. **I**ta sunt verba **E**gidij ad lram. **E**x quo patet q̄ isti nō bene resp̄xerūt dicta **E**gidij. quia pro nō trīstari ipsi scripserunt nō repugnare. ⁊ cū hoc dimiserunt verba p̄cedentia ⁊ etiā consequentia. **A**d primū igit̄ dicenduz. q̄ licet de p̄dicta cōformitate non inueniat in speciali scriptū esse p̄ceptū. tamē ex dictis sancti **J**acobi in canonica sua hoc possumus deducere sic. **N**ulli in scripturis indicit verberationis cōminatio. nisi vel ex hoc quod cōmittit qd̄ nō debet. vel ex hoc q̄ omittit quod debet et tenet. **S**ed beatus **J**acobus quēlibet hominē compans ad ip̄m dēū dicit sic. **S**eruus qui facit voluntatē domini sui ⁊ nō facit: plagis va pulabit multis. **S**ed nō min⁹ tenemur nos cōformare deo volūtate q̄z ope. immo confor-

Alij ad id

Contra

Adi

mitas in volūtate debet p̄cedere conformitatē in ope. omnis etiā homo tenet esse seruus dei iure naturali. tum q̄ fecit nos. tum quia rede mit nos. ergo quilibet homo fm̄ dictamē naturalē iudicij tenet velle ea que euidenter scit dēū velle simplr ⁊ absolute. **E**t licet vniuersaliter sic teneat omnis homo. tamē in speciali ⁊ ex lege priuata tenet ad p̄dicta om̄s homo habēs rectā voluntatē. q̄z talis nō solū est seruus dei. sed amicus. **I**uxta qd̄ in euāgelio talibus saluator ait. **J**ā nō dicam vos seruos sed amicos. **S**ed lex vere et nō ficta amicitie hoc dicit. q̄ verus amicus debet velle omne illud qd̄ de certo cognoscit amicū rationaliter velle. **N**ūc autē ita ē q̄ cognoscimus deum nō posse aliqd̄ velle qd̄ nō sit rōnabiliter volūtū. **A**d scd̄m dicendū q̄ de plato nō ē s̄c̄. quia nō constat subdito q̄ omne volūtū a suo plato sit rationabiliter volūtū. sicut scimus eē de deo. **A**d terciū nego minorē. **A**d p̄batū onē dico. q̄ beatus **A**ug. p̄ voluntatē intelligit appetitū sensitīuū vel naturalē. ⁊ quibus nihil est ad p̄positū. put ex p̄cedentibz patet. vel si loquimur de volūtate deliberatiua. tunc intelligēdus est loqui de homine qui non cognoscit euidenter voluntatē dei q̄z ad illud volūtū cū vult illud quod deus nō vult. **A**d quartū dicendū q̄ vel neuter illoz in tellexit volūtātē dei circa illa q̄ sūt ab eis volūta. vel saltē vn⁹ eoz hoc nō intelligit. q̄ dato q̄ ambo sint boni hoies. tunc q̄cunq̄ eoz peiperet dēū velle oppositū illius quod ipse velle cepit. ipse immediate a suo velle resistet ⁊ p̄formaret se volūtati diuine. **S**ic etiā fuit d̄ illis angelis. q̄z ille angelus q̄ ibi appellat p̄nceps persarū p̄ tanto. quia a deo fuit deputat⁹ pro custode ⁊ gubernatore illius prouincie. non dū vidit in speculo sanctissime trinitatis venisse tempus liberatōis ipsorū iudeorū. et ideo restitit tanq̄ bonum illius prouincie p̄ferēs cuius fuit custos ⁊ gubernator. **F**uerunt em̄ iudei captiui regis persarū. a tempore quo reges persarū occiderunt **B**althasar regem **B**abylonie. cuius auus. s. **N**abuchodonosor iudeos a **I**erusalem abduxerat i **B**abylonē. **E**t ideo ille angelus voluit q̄ ipsi non dimitterētur donec sup̄ hoc peiperet voluntatē dei. **S**ed **M**ichael ⁊ angelus qui fuit custos iudeorū: viderunt ⁊ cognouerunt ex diuina reuelatōne hoc tempus aduenisse. ⁊ deum hoc p̄tunc velle. ideo ⁊ ipsi hoc voluerūt. **S**ecūda conclusio ē q̄ p̄formatio hūane voluntatis ad diuinā r̄mō nō volūto cum

Ad 2

Ad 3

Ad 4

Condo 2

Li. XLII. c. XLII.

Marginal notes on the right edge of the page, including a large initial 'C' and various lines of text in a smaller script, likely commentary or a continuation of the main text.

Dist. XLVII. et XLVIII

Ratio p[er]fessione conformatiōis que attendit i modo volēdi. nō sufficit p[er] rectitudine humane volūtatis. Quia qd̄ d̄uenit carēti rectitudie volūtatis hoc nō sufficit ad habēdā hmōi rectitudinē. Sed p[er]firmatio tm̄ in voluto d̄uenit qñq; pessimis homibus. qz pessimus hō pōt velle mouē patri sui. p[er] illo tunc in quo etiaz deus vult patrē suum mori. Et illa est intencio Augu. qui ait. Deus quādoq; implet voluntatē suā voluntatē p[er] malas hominū voluntates. **Instantia** 1 Sed forte cōtra illud dicit q̄ si cut h[uius] manus intellectus se habet ad intellectū diuinū. sic volūtas ad voluntatē. sed oīs intellectus est rectus qui cōformat se intellectui diuino in re intellecta. q̄ oīs voluntas est recta q̄ conformat se volūtati diuine in re voluta.

Solutio
Ad 1

2 **P.** sup illo verbo ps. Exultate iusti in domino: rectos dicit collaudatio. dicit glo. Rectū cor habet qui vult qd̄ deus vult. sed p[er] cor anime intelligimus voluntatē. **Ad p[ri]mū** dicendū q̄ nō est simile. qz intellectus rectificat in adequatione ad rē intellectā. voluntas vero dicit recta in ordine ad debitū finē p[er]supposita recta intencione volētis. ideo licet aliq[ui]s velit aliquod bonū quod etiā deus vult. si tamen illud vult mala intencione. vel in ordine ad malū finē quem p[re]ndit. eius volūtas nō erit bona vel recta. sed potius mala et obliqua

Ad 2

Ad s[ecundum] dicendū q̄ rectus cor habet qui vult quod deus vult. et ea intencione qua deus vult eū velle. **Tercia** conclusio est. q̄ ad rectitudinē volūtatis philosophice loquēdo sufficit q̄ volūtas velit bonū in ordine ad bonū finē. Sed theologice loquēdo requirit q̄ habitus caritatis informata velit ea que s[ecundum] legē euangelicā sunt volūtilia cū intencione boni finis. De his tamē ad p[re]sens trāseo. eo q̄ tractabilia sunt circa materiāz secūdi libri. ibi forte de his dicit. in multis em̄ locis secūdi libri

Ad 3

potest tangi ista moralis materia. **Ad argumentū principale** dicendū q̄ minor nō est vera. **Ad p[ro]batōnē** dicendū q̄ qñ visus aliquid percipit distincte quod an̄ nō distictē dicit vidisse. vel vidit illam rē an̄. licet nō habuerit actū iudicatiū circa eam. vel penitus nō vidit eam. quomōdū cūq; dicat semp̄ videns quicquid esse mutatus. eo q̄ aliquid acq[ui]sit. Nam si dicat p[ri]mū. tunc licet vidēs postq̄ incepit rem illā discernere non acq[ui]sit nouam visionē. tamē p[er] actus iudicatiū acq[ui]sit circa rem p[ri]us visam nouā discretiōem et nouū iudiciū. Si autē dicit secūdu tūc nō solum acq[ui]rit nouū iudiciū. sed etiā acq[ui]ritur noua visio. v[el] salte[m] extensior visio q̄ an̄ habebat. Sicut in vita beata q̄uis eadē beatifica visio in eternū continuet. tamē si de aliquo beato vna die ostēderet i obiecto beatifico aliqua cognoscibilia que p[ri]us sibi nō mōstrauit. talis beatus in sua visione vere mutaret. qz licet haberet eandē beatificam visioē q̄ quā habuit p[ri]mo. tamen sua visio esset nūc extensior q̄ p[ri]mo. eo q̄ ad aliqua cognoscibilia se p[ri]nūc extenderet ad que antea se nō extendebat sua visio. q̄uis essentialiter et vere esset beatus. **Ad** quam visionē beatificā et gl[ori]osā nos p[ro]ducatur dominus iesus christus noster gl[ori]ficatoz. qui cūz patre et spiritu sc̄to est omnīū gubernatoz. Amen.

Ad argu-
mētū p[ri]nci-
palē.

Finit p[ri]mū scriptū libri sententiāz
Thome de Argentina.

Faint, illegible text in the upper left section of the page.

Small block of text, possibly a title or section header, located below the first main text block.

Main body of faint, illegible text on the right side of the page, arranged in a single column.

Chon fecidus

Vertical column of text on the far right edge of the page, including a large decorated initial 'C'.

© The Tiffen Company, 2007

TIFFEN Gray Scale

- A 1 **R** Red
- 2 **G** Green
- 3 **B** Blue
- 4 **M** Magenta
- 5 **W** White
- 6 **M** Medium Gray
- 7 **G** Gray
- 8 **W** White
- 9 **G** Gray
- 10 **K** Black
- 11 **K** Black
- 12 **C** Cyan
- 13 **C** Cyan
- 14 **Y** Yellow
- 15 **Y** Yellow
- 16 **B** Blue
- 17 **M** Magenta
- 18 **B** Blue
- 19 **M** Magenta

TIFFEN Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25	26	27

